EWALUACJA ZEWNĘTRZNA

LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU STOWARZYSZENIA

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „WARMIŃSKI ZAKĄTEK”

ZA OKRES 2016 – 2022

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Dokument opracowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 1.9. „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Dokument opracowany przez Lokalną Grupę Działania „Warmiński Zakątek”

Dobre Miasto, grudzień 2022

Zespół badawczy:

Tomasz Schimanek – badanie przekrojowe obejmujące wszystkie Lokalne Grupy Działania Województwa Warmińsko – Mazurskiego, pogłębione o analizę porównawczą dla LGD „Warmiński Zakątek", Kierownik Zespołu Badawczego

Paweł Łukasiak – ekspert w obszarze badań o jakościowo – ilościowych w obszarze społecznym, ekonomii społecznej, innowacji

Barbara Bąkowska – ekspert w obszarze badań o jakościowo – ilościowych w obszarze gospodarczym, oceny standardów i jakości pracy

Krzysztof Margol – Prezes LGD „Brama Mazurskiej Krainy" , ekspert w obszarze podejścia leader i ekonomii społecznej

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania

Przedmiotem badania, którego wyniki prezentowane są w niniejszym raporcie, była Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek", opracowana na okres programowania Unii Europejskiej 2014 – 2020. Faktyczny okres realizacji strategii, rozumiany jako wdrażanie działań obejmuje okres 2016 – 2023.

Celem badania było dokonanie oceny wdrażania LSR i działań podejmowanych na rzecz realizacji celów zapisanych w LSR oraz oceny wpływu realizacji strategii na jakość życia mieszkańców obszaru LGD. Badanie zostało przeprowadzone przez zespół badawczy, powołany zgodnie z wymogami określonymi w Wytycznych nr Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 10/1/2022 z 31.05.2022r. w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie zgodnie z w/w wytycznymi, obejmując wymagane obszary badawcze.

Proces ewaluacji Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek"" został poprzedzony ewaluacją skuteczności działania lokalnych grup działania na Warmii i Mazurach, przeprowadzoną dla potrzeb Związku Stowarzyszeń Lokalne Grupy Działania Warmii i Mazur.
Opracowanie pn. „Wyniki analizy potencjału Lokalnych Grup Działania w województwie warmińsko-mazurskim Atuty i wyzwania" zostało zrealizowane w 2021 roku przez Pana Tomasza Schimanka i obejmowało analizę przekrojową działalności wszystkich lokalnych grup działania w województwie warmińsko – mazurskim.
Zrealizowane obszary diagnostyczne:

a) Ogólna charakterystyka lokalnych grup działania
b) Lokalne grupy działania w województwie warmińsko – mazurskim,
c) Główne atuty lokalnych grup działania Warmii i Mazur,
d) Najważniejsze wyzwania stojące przed LGD na Warmii i Mazurach.

Wnioski z analizy stanowią wyjściową do ewaluacji lokalnej strategii rozwoju stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek" za okres 2016 – 2022 i uwzględniają rekomendacje rozwojowe dla LGD.
Wykonanie opracowania zbiorczego realizuje rekomendację Wytycznych w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020: „(…) rekomenduje się, by kilka LGD zlecało ewaluację zewnętrzną wspólnie (badanie obejmuje kilka LSR.", co gwarantuje porównywalność różnych LGD w ramach województwa.
Zastosowane narzędzia badawcze o charakterze ilościowym i partycypacyjnym:
- badania ankietowe na poziome oceny skuteczności i jakości doradztwa pracowników LGD,
- badanie ankietowe mieszkańców dotyczące oceny jakości życia na obszarze LGD i kluczowych obszarów rozwojowych.

Narzędzia badawcze o charakterze jakościowym:
- wywiady focusowe z pracownikami biura LGD, członkami organów LGD, przedsiębiorcami,
- debata open space o charakterze on – line, przeprowadzona na etapie prac nad założeniami do nowej lokalnej strategii rozwoju,

Narzędzia o charakterze desk research:
- dane statystyczne: GUS, badania resortowe instytucji rządowych,
- dane liczbowe gromadzone przez Lokalną Grupę Działania i gromadzone przez Samorząd Województwa warmińsko – mazurskiego, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa.

Przeprowadzona ewaluacja pozwala na sformułowanie poniższych wniosków:

1. Projekty realizowane w ramach LSR oraz inicjatywy podejmowane przez LGD „Warmiński Zakątek" efektywnie realizują przyjęte założenia i cele.

2. Stan realizacji LSR jest bardzo dobry, LGD „Warmiński Zakątek". Z pozyskanych od Samorządu Województwa warmińsko – mazurskiego danych wynika że stopień realizacji strategii osiąga 100% i jest drugim poziomem realizacji w województwie wynikiem ilościowym.

3. Wysoko oceniane jest przez mieszkańców, doradztwo świadczone przez pracowników biura LGD, a zastosowane formy komunikacji z mieszkańcami są efektywne.

4. LGD „Warmiński Zakątek" podejmuje komplementarne z celami Lokalnej Strategii Rozwoju inicjatywy finansowane z innych poza PROW źródeł, zwłaszcza w obszarze przedsiębiorczości, aktywizacji społecznej i zawodowej osób z grup defaworyzowanych oraz rozwijania aktywności społecznych w obszarze małych lokalnych działań na rzecz dobra wspólnego.

5. LGD „Warmiński Zakątek" stale współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami w zakresie realizacji LSR, w szczególności w zakresie przedsiębiorczości (w tym w obszarze ekonomii społecznej).

6. LGD „Warmiński Zakątek" posiada wysokie kwalifikacje kadrowe i nieporównywalne do innych LGD doświadczenie w realizowaniu projektów z innych niż PROW źródeł finansowania oraz spełnia standardy funkcjonowania jako:
   - instytucja otoczenia biznesu,
   - ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (pod warunkiem uzyskania wymaganej certyfikacji).

2. Spis treści

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania ……...3

2. Spis treści……..5

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji……6

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania……8

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją……..……..10

5.1. Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju……10

5.2. Główne założenia Lokalnej Strategii Rozwoju……..……..……25

5.3. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR……..……27

5.4. Projekty współpracy……..46

5.5. Realizacja planu komunikacji……..47

5.6. Działalność biura LGD……..48

5.7. Szkolenia pracowników i organów LGD……50

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze……..……51

6.1. Stopień osiągnięcia celu głównego LSR i przypisanych do niego wskaźników……51

6.2. Ocena wpływu zrealizowanej LSR na kapitał społeczny……..53

6.3. Ocena wpływu realizacji LSR na rozwój przedsiębiorczości……54

6.4. Ocena wpływu realizacji LSR na turystykę i dziedzictwo kulturowe……55

6.5. Ocena wpływu realizacji operacji w zakresie realizacji potrzeb grup defaworyzowanych…56

6.6. Innowacyjność……..57

6.7. Ocena skuteczności i efekty działania wdrażania projektów współpracy……..58

6.8. Ocena skuteczności i efektywności działań biura LGD……58

6.9. Ocena procesu wdrażania LSR……60

6.10 Wartość dodana podejścia LEADER we wdrażaniu LSR……61

7. Podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje na nowy okres programowania……..62

8. Aneksy tworzone w toku realizacji badania……..64

Formularz ankiety udostępnionej on – line mieszkańcom obszaru LGD „Warmiński Zakątek”…64

Formularz ankiety dotyczącej badania efektywności świadczonych usług doradczych……..…65

Wyniki analizy potencjału Lokalnych Grup Działania w województwie warmińsko-mazurskim – odrębny dokument

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji

Przedmiotem badania, którego wyniki prezentowane są w niniejszym raporcie, była Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" (LSR), opracowana na okres programowania Unii Europejskiej 2014 – 2020.

Faktyczny okres realizacji strategii, rozumiany jako wdrażanie działań obejmuje okres 2016 – 2023. Realizacja projektów dofinansowanych w ramach strategii obejmuje również 2024 rok.

Celem badania było dokonanie oceny działań podejmowanych na rzecz realizacji celów zapisanych w LSR oraz oceny wpływu realizacji strategii na jakość życia mieszkańców obszaru LGD.

Badanie zostało przeprowadzone przez zespół badawczy, powołany zgodnie z wymogami określonymi w Wytycznych nr Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 10/1/2022 z 31.05.2022r. w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie zgodnie z przywołanymi wytycznymi, obejmując wymagane obszary badawcze.

Obszary badań oraz przypisane pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR

    a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

    a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
    b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

3. Przedsiębiorczość

    a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?

    b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

    a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
    b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

5. Grupy defaworyzowane

    a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
    b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
    c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

6. Innowacyjność

a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
b. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

7. Projekty współpracy

a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

8. Ocena funkcjonowania LGD

a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjnych, promocyjnych, doradczych?
c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

9. Ocena procesu wdrażania

a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

10. Wartość dodana podejścia LEADER

a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dla oceny skuteczności działań prowadzonych przez biuro Lokalnej Grupy Działania, przyjęto obszary badawcze zbieżne z obszarami objętymi monitoringiem Samorządu województwa warmińsko – mazurskiego, tj.

1. Realizacja planu komunikacji z lokalną społecznością, w tym współpracy z osobami należącymi do grup defaworyzowanych.
2. Efektywność pracy Pracowników i Organów Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek"
3. Skuteczność doradztwa świadczonego przez Lokalną Grupę Działania.
4. Realizacja działań komplementarnych wzmacniających skuteczność działań LGD.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Proces ewaluacji Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" został poprzedzony ewaluacją skuteczności działania lokalnych grup działania na Warmii i Mazurach, przeprowadzoną na zlecenie LGD „Warmiński Zakątek" w imieniu Związku Stowarzyszeń Lokalne Grupy Działania Warmii i Mazur. Opracowanie pn. „Wyniki analizy potencjału Lokalnych Grup Działania w województwie warmińsko-mazurskim Atuty i wyzwania" zostało zrealizowane w 2021 roku przez Pana Tomasza Schimanka i obejmowało analizę przekrojową działalności wszystkich lokalnych grup działania w województwie warmińsko – mazurskim.
Zrealizowane obszary diagnostyczne:

e) Ogólna charakterystyka lokalnych grup działania,
f) Lokalne grupy działania w województwie warmińsko – mazurskim,
g) Główne atuty lokalnych grup działania Warmii i Mazur,
h) Najważniejsze wyzwania stojące przed LGD na Warmii i Mazurach.

Wnioski z analizy stanowią wyjściową do ewaluacji lokalnej strategii rozwoju stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek" za okres 2016 – 2022 i uwzględniają rekomendacje rozwojowe dla LGD.

Wykonanie opracowania zbiorczego realizuje rekomendację Wytycznych w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020: „(…) rekomenduje się, by kilka LGD zlecało ewaluację zewnętrzną wspólnie (badanie obejmuje kilka LSR.", co gwarantuje porównywalność różnych LGD w ramach województwa.

Ponadto ten sam zespół niezależnych ewaluatorów zewnętrznych zrealizował badanie dla dwóch Partnerskich Lokalnych Grup Działania: „Warmiński Zakątek" i „Brama Mazurskiej Krainy", co gwarantuje porównywalność wyników LGD w ramach województwa.
Ewaluację zewnętrzną LSR przeprowadził zespół, którym kierował Tomasz Schimanek. Posiada on duże doświadczenia w realizacji usług ewaluacji programów społecznych i w koordynacji badań ewaluacyjnych, autor wielu publikacji z zakresu rozwoju społecznego, lokalnej współpracy i animacji. W zespole ewaluacyjnym uczestniczyli również: Paweł Łukasiak, prezes Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce, doświadczony animator i doradca w zakresie opracowywania i analiz programów społecznych, ekspert w realizacji badań społecznych; Barbara Bąkowska, prezes stowarzyszenia Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka, specjalista w zakresie przedsiębiorczości i instrumentów finansowych wspierających rozwój firm, analityk finansowy i doradca ekonomiczny. Ekspertem w obszarze podejścia leader i ekonomii społecznej był Pan Krzysztof Margol.

Zastosowane narzędzia badawcze o charakterze ilościowym i partycypacyjnym:

- badania ankietowe na poziomie oceny realizowanych szkoleń, działań informacyjnych, prowadzone na bieżąco w trakcie realizacji LSR od 2016 roku,
- badania ankietowe na poziome oceny skuteczności doradztwa pracowników LGD, prowadzone na bieżąco w trakcie realizacji LSR od 2016 roku,
- badanie ankietowe mieszkańców dotyczące oceny jakości życia na obszarze LGD i kluczowych obszarów rozwojowych, przeprowadzone we wrześniu 2022 roku (ankieta on – line udostępniona na stronie internetowej www.warminskizakatek.com.pl),

Narzędzia badawcze o charakterze jakościowym:
- wywiady focusowe z pracownikami biura LGD, Członkami Organów, Przedsiębiorcami, przeprowadzone we wrześniu i październiku 2022 roku
- debata open space o charakterze on – line, przeprowadzona na etapie prac nad założeniami do nowej lokalnej strategii rozwoju, przeprowadzona we wrześniu 2022 roku.

Narzędzia o charakterze desk research:
- dane statystyczne: GUS, badania resortowe instytucji rządowych,
- dane liczbowe gromadzone przez Lokalną Grupę Działania i gromadzone przez Samorząd Województwa warmińsko – mazurskiego, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa.

5. Opis wyników badania wraz z interpretacją

5.1. Obszar realizacji LSR

Lokalna Strategia Rozwoju realizowana jest na obszarze 12 gmin członkowskich stowarzyszenia LGD „Warmiński Zakątek"

Tabela nr 1 Charakterystyka obszaru LGD

LP	Nazwa Gminy	Powiat	Powierzchnia Gminy w km²	Gęstość zaludnienia
1	Dywity	olsztyński	161	59
2	Dobre Miasto	olsztyński	259	82
3	Jeziorany	olsztyński	211	34
4	Lidzbark Warmiński (gm. miejska)	lidzbarski	14	23
5	Lidzbark Warmiński (gm. wiejska)	lidzbarski	372	17
6	Lubomino	lidzbarski	149	1030
7	Orneta	lidzbarski	244	22
8	Kiwity	lidzbarski	145	46
9	Górowo Iławeckie (gm. miejska)	bartoszycki	3	15
10	Górowo Iławeckie (gm. wiejska)	bartoszycki	416	1126
11	Bartoszyce	bartoszycki	428	24
12	Bisztynek	bartoszycki	203	28
RAZEM			**2 605 km²**	

źródło: opracowanie własne

LGD „Warmiński Zakątek" powstała w maju 2006 r jako stowarzyszenie rejestrowe z liczbą członków założycieli 32, data rejestracji stowarzyszenia w KRS: 12.08.2006 r.

W skład organizacji weszli przedstawiciele 3 sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego z gmin Dobre Miasto, Dywity, Jeziorany, Lubomino.
Celem działalności stowarzyszenia jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Na dzień opracowania ewaluacji Lokalna Grupa Działania zrzeszała 164 członków zwyczajnych, w tym:

- 12 jednostek samorządu terytorialnego,
- 14 podmiotów gospodarczych,
- 23 organizacje pozarządowe,
- 115 mieszkańców będących osobami fizycznymi.

Mapa obszaru objętego LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych gmin wykazująca spójność przestrzenną obszaru objętego LSR

Obszar realizacji LSR wg stanu na 31 grudnia 2021 roku (dane Głównego Urzędu Statystycznego)zamieszkuje 100 470 mieszkańców.

Zmiany liczby ludności w okresie realizacji lokalnej strategii rozwoju, tj. na przestrzeni lat 2016 - 2021 prezentuje poniższa tabela:

Tabela nr 2 Liczba ludności na obszarze LGD

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dobre Miasto	16075	15978	15908	15844	15346	15214
Dywity	11374	11533	11697	12004	12893	13203
Jeziorany	7852	7839	7789	7669	7221	7125
Lubomino	3634	3626	3593	3596	3418	3392
Lidzbark Warmiński gmina	6813	6822	6733	6692	6535	6440
Lidzbark Warmiński miasto	16040	15877	15820	15697	14887	14780
Kiwity	3351	3337	3311	3286	3193	3155
Orneta	12201	12178	12055	11909	11295	11156
Górowo Iławeckie Gmina	7014	6978	6912	6811	6300	6220

Górowo Iławeckie Miasto	4068	4021	3974	3940	3821	3738
Bartoszyce	10920	10884	10797	10715	10277	10275
Bisztynek	6466	6441	6359	6299	5887	5772
RAZEM	**105808**	**105514**	**104948**	**104462**	**101073**	**100470**

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

W 11 z 12 Gmin członkowskich liczba mieszkańców na przestrzeni 6 lat zmalała. Największy spadek w ujęciu procentowym zanotowano w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie (11,3%), gminie miejsko – wiejskiej Bisztynek (10,73%) oraz miejsko – wiejskiej Jeziorany (9,26%).

W jednej gminie Członkowskiej znacząco wzrosła liczba mieszkańców, tj. w gminie Dywity należącą do obszaru metropolitarnego miasta Olsztyn. Wzrost liczby mieszkańców na przestrzeni 6 lat – 1829 osób.

Analizując przyczyny wahań liczby mieszkańców poddano badaniu dane statystyczne dotyczące:
- liczby zameldowań i wymeldowani (wg stanu na 30 grudnia 2020 roku),
- liczby urodzeń i zgonów wg stanu w 2016 i 2021 roku,
- salda migracji na 1000 mieszkańców w 2016 i 2021 roku.

Tabela nr 3 Migracje i przyrost naturalny na obszarze LGD

	Saldo migracji na 1000 mieszkańców		Urodzenia		Zgony		Przyrost naturalny	
	2016	2021	2016	2021	2016	2021	2016	2021
Dobre Miasto	-2,8	-0,1	146	114	163	235	-17	-121
Dywity	10,5	26,2	98	86	81	117	17	-31
Jeziorany	-10,1	-3,5	62	44	79	122	-17	-78
Lubomino	-1,1	-6,4	38	26	21	40	17	-14
Lidzbark Warmiński gmina	1,3	-7,6	73	46	66	93	7	-47
Lidzbark Warmiński miasto	-4,1	-0,9	144	102	187	208	-43	-106
Kiwity	-1,5	-6,92	33	33	26	53	7	-20
Orneta	-5,88	-0,62	103	72	162	179	-59	-107
Górowo Iławeckie Gmina	-4,3	-5	73	45	82	102	-9	-57
Górowo Iławeckie Miasto	-7,8	-13	32	27	45	66	-13	-39
Bartoszyce	-4,4	-1,1	99	90	122	123	-23	-33
Bisztynek	-3,8	-13,2	50	36	90	87	-40	-51
RAZEM	X	X	951	721	1124	1425	-173	-704

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Powyższe dane obrazują wieloprzyczynowość zmniejszenia liczby ludności na obszarze LGD, w tym istotny wpływ wzrostu śmiertelności mieszkańców – przyrost liczby zgonów o 27%. Z pewnością czynnikiem wpływającym na umieralność była sytuacja pandemii (covid), niemniej odwrócenie tendencji spadku umieralności z poprzedniego okresu programowania, WYMAGA SZCZEGÓLNEJ UWAGI W PROJEKTOWANIU DZIAŁAŃ NA POZIOMIE LOKALNYM, np. przez propagowanie profilaktyki, rekreacji, ruchu, zdrowej żywności.

Tabela nr 4 Migracje na obszarze LSR wg stanu na 31.12.2020

	zameldowania	wymeldowania	Liczba mieszkańców łącznie
Dobre Miasto	202	236	15346
Dywity	390	117	12893
Jeziorany	90	108	7221
Lubomino	35	52	3418
Lidzbark Warmiński gmina	95	82	6535
Lidzbark Warmiński miasto	123	206	14887
Kiwity	39	45	3193
Orneta	123	200	11295
Górowo Iławeckie Gmina	60	98	6300
Górowo Iławeckie Miasto	47	77	3821
Bartoszyce	108	162	10277
Bisztynek	29	95	5887
RAZEM	**1341**	**1478**	**101073**

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Na podstawie powyższych danych określa się punktowy wskaźnik migracji na obszarze LSR (na potrzeby nowego programowania PROW): 4,22.

Powyższe dane obrazują zróżnicowany charakter obszaru LGD pod kątem ruchu mieszkańców. Najbardziej atrakcyjnym miejscem zamieszkania jest gmina Dywity, bezpośrednio przyległa do stolicy województwa warmińsko – mazurskiego, Olsztyna

Największy odpływ mieszkańców odnotowano w Gminach: Bisztynek, Górowo Iławeckie Gmina, Górowo Iławeckie miasto i Orneta, a więc w gminach najbardziej peryferyjnie położonych od ośrodków miejskich. Z drugiej strony sa to gminy o wyróżniających się walorach środowiskowych:
- posiadające status miast cittaslow (Bisztynek, Orneta, Górowo Iławeckie),

- posiadająca status uzdrowiska (Gmina wiejska Górowo Iławeckie)
i w tych obszarach należy koncentrować działania wzmacniające atrakcyjność zamieszkania.
Neutralny poziom migracji (równowaga zameldowań i wymeldowań odnotowano się w Gminie Dobre Miasto.

Potencjał rozwojowy mieszkańców na etapie programowania LSR na lata 2014 – 2020 oparto o analizy struktury wiekowej, ruchu ludności, liczby zgonów i urodzeń, oraz aspekty społeczne – liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, główne dysfunkcje osób wspieranych przez instytucje pomocy społecznej.

Na tej podstawie został określony katalog grup defaworyzowanych względu na dysfunkcje społeczne:

Grupy defaworyzowane ze względu na dysfunkcje społeczne
Osoby osierocone
Kobiety wychowujące dzieci, w tym z rodzin wielodzietnych
Osoby niepełnosprawne i po przebytych długotrwałych lub ciężkich chorobach
Osoby bezradne w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego
Osoby dotknięte przemocą w rodzinie, alkoholizmem

Na podstawie analizy grup defaworyzowanych, na rzecz których realizowane były projekty i działania LSR oraz na podstawie analizy wniosków z corocznych warsztatów refleksyjnych organizowanych przez Biuro LGD stwierdza się katalog grup defaworyzowanych ze względu na dysfunkcje społeczne należy zawęzić do możliwych form interwencji w ramach działań LGD.

Proponuje się zakres grup defaworyzowanych dla nowego okresu programowania:

Grupy defaworyzowane ze względu na dysfunkcje społeczne
Kobiety/ Opiekunowie wychowujące dzieci, w tym z rodzin wielodzietnych
Seniorzy, tj. osoby po 60 roku życia
Migranci (grupa o wysokiej potrzebie wsparcia na etapie ewaluacji, do weryfikacji na etapie zatwierdzenia LSR)

Analizę potencjału rozwojowego przeprowadzono na podstawie analizy zmian struktury wiekowej mieszkańców obszaru LGD.

Tabela nr 5 Struktura wiekowa mieszkańców obszaru LGD wg stanu na 31.12.2020

	Ludność w wieku			% udział ludności w wieku nieprodukcyjnym
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
Dobre Miasto	2391	9551	3404	37,76%
Dywity	2287	8419	2187	34,70%
Jeziorany	1055	4647	1519	35,65%
Lubomino	621	2142	655	37,33%
Lidzbark Warmiński gmina	1047	4299	1189	34,22%
Lidzbark Warmiński miasto	2053	9133	3701	38,65%
Kiwity	521	2057	615	35,58%
Orneta	1691	6937	2667	38,58%
Górowo Iławeckie Gmina	984	4078	1238	35,27%
Górowo Iławeckie Miasto	512	2327	982	39,10%
Bartoszyce	1683	6678	1916	35,02%
Bisztynek	878	3737	1272	36,52%
RAZEM	15723	64005	21345	36,67%

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Na podstawie powyższych danych określa się punktowy wskaźnik udziału liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (na potrzeby nowego programowania PROW): 1,37.

Powyższe dane potwierdzają utrzymujący się poziom starzenia się społeczeństwa, tj. przewagi liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Zgodnie z założeniami LSR i katalogiem osób zaliczanych do grup defaworyzowanych ze względu na dysfunkcje społeczne działania kierowane do osób z grup defaworyzowanych społecznie skupiały się na obszarach:
- przedsięwzięć rozwojowych dla rodzin wychowujących dzieci,
- przedsięwzięć wspierających aktywność seniorów.

Kierunek działania uznaje się za trafny, zwłaszcza w korelacji z działaniami:
- wspierającymi aktywność przedsiębiorczą (w tym ekonomię społeczną),
- wspierającymi aktywność społeczną i integracje na poziomie lokalnym.

Skalę wsparcia społecznego mieszkańców przeanalizowano analizując udział procentowy osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru LGD.

Tabela nr 6 Wsparcie społeczne wg stanu na 31.12.2020

	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba mieszkańców łącznie	% Udział mieszkanców korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
Dobre Miasto	1214	15346	7,91%
Dywity	454	12893	3,52%
Jeziorany	513	7221	7,10%
Lubomino	397	3418	11,61%
Lidzbark Warmiński gmina	603	6535	9,23%
Lidzbark Warmiński miasto	1076	14887	7,23%
Kiwity	271	3193	8,49%
Orneta	1233	11295	10,92%
Górowo Iławeckie Gmina	1093	6300	17,35%
Górowo Iławeckie Miasto	542	3821	14,18%
Bartoszyce	1389	10277	13,52%
Bisztynek	566	5887	9,61%
RAZEM	**9351**	**101073**	**9,25%**

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Na podstawie powyższych danych określa się punktowy wskaźnik udziału liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (na potrzeby nowego programowania PROW): 5,03.

Największy odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej odnotowano w Mieście Górowo Iławeckie.

Pomoc kierowana była do osób starszych, chorych i pozostających w trudnej sytuacji życiowej. Z powyższych danych wynika, że większa koncentracja osób wymagających pomocy społecznej występuje w gminach wiejskich, w tym głównie na obszarach przygranicznych.

Rynek Pracy

Zgodnie z diagnozą zawartą w Strategii, rynek pracy na obszarze LGD „Warmiński Zakątek" jest kształtowany przez:

a) Podmioty gospodarcze i instytucje publiczne,
b) Rolnictwo – w postaci nowych miejsc pracy oraz zapewnienia pracy właścicielom gospodarstwa i domownikom.

Dostępność miejsc pracy jest zróżnicowana w poszczególnych gminach, im bliżej Olsztyna tym wyższy poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Tabela nr 7 bezrobotni i osoby pracujące wg danych na 31.12.2020r.

	Bezrobotni zarejestrowani	PRACUJĄCY	Ludność w wieku produkcyjnym
Dobre Miasto	789	3336	9551
Dywity	274	2260	8419
Jeziorany	382	557	4647
Lubomino	193	286	2142
Lidzbark Warmiński gmina	273	532	4299
Lidzbark Warmiński miasto	483	3861	9133
Kiwity	128	144	2057
Orneta	660	1191	6937
Górowo Iławeckie Gmina	556	435	4078
Górowo Iławeckie Miasto	180	616	2327
Bartoszyce	729	855	6678
Bisztynek	393	529	3737
RAZEM	5040	14602	64005

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Na podstawie powyższych danych określa się punktowy wskaźnik udziału liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LGD do liczby osób w wieku produkcyjnym (na potrzeby nowego programowania PROW): 4,05.

Najwyższy udział osób pracujących wśród osób w wieku produkcyjnym odnotowuje się w gminach, w których funkcjonują ośrodki miejskie, tj. Lidzbark Warmiński (gmina miejska), Dobre Miasto (gmina miejsko – wiejska), Górowo Iławeckie (gmina miejska). Najniższy współczynnik osób pracujących występuje w Gminie Kiwity, Górowo Iławeckie i Bartoszyce, ale są to gminy typowo rolnicze, w których funkcjonują gospodarstwa rolne.

Statystycznym, zauważalnym problemem w tym obszarze jest duża liczba domowników gospodarstw rolnych, przewyższająca faktyczne zapotrzebowanie na pracę w sektorze.

Stanowi to istotną przestrzeń do tworzenia instrumentów wsparcia pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.

Dynamikę zmian problemu bezrobocia i osiągnięcia zakładanych efektów LSR obrazuje tabela poniżej

Tabela nr 8 Bezrobocie w okresie realizacji LSR

	Liczba osób bezrobotnych		
	2016	2020	2021
Dobre Miasto	825	789	626
Dywity	329	274	184
Jeziorany	550	382	291
Lubomino	272	193	173
Lidzbark Warmiński Gmina	384	273	224
Lidzbark Warmiński miasto	650	483	418
Kiwity	200	128	97
Orneta	1035	660	564
Górowo Iławeckie Gmina	875	556	555
Górowo Iławeckie miasto	297	180	176
Bartoszyce	1025	729	689
Bisztynek	554	393	349
RAZEM	6996	5040	4346

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

W badanym okresie należy stwierdzić istotną zmianę sytuacji osób pozostających bez zatrudnienia. Liczba osób bezrobotnych, zarejestrowanych w urzędach pracy spadłą:

- w stosunku do danych wejściowych prezentowanych w LSR (za 2014 rok) ponad dwukrotnie,

- w okresie realizacji LSR tj. od 2016 do 2021 roku o 61%.

W najbliższym czasie, ze względu na kryzys gospodarczy, liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych może ulec zmianie „w górę", niemniej należy podkreślić istotną, korzystną zmianę dostępności miejsc pracy.
Istotnym obszarem działalności Lokalnej Grupy działania „Warmiński Zakątek" jest wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez:
- wsparcie tworzenia miejsc pracy w formie jednoosobowych działalności gospodarczych (start – up),
- dotacje dla przedsiębiorców na rozwój i tworzenie miejsc pracy,
- finansowanie podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez mieszkańców obszaru LGD.

Tabela nr 9 Przedsiębiorczość na obszarze LSR

	Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników	Podmioty gospodarcze w REGON		Osoby fizyczne prowadzące Działalność gospodarczą	
	2020	2016	2021	2016	2021
Dobre Miasto	1353	1174	1397	810	959
Dywity	1743	1449	1855	1203	1490
Jeziorany	460	417	465	291	345
Lubomino	230	200	230	137	166
Lidzbark Warmiński gmina	439	348	465	249	362
Lidzbark Warmiński miasto	1740	1628	1801	1042	1163
Kiwity	197	153	216	113	175
Orneta	1246	1204	1277	747	829
Górowo Iławeckie Gmina	278	237	318	167	424
Górowo Iławeckie Miasto	425	397	434	191	225
Bartoszyce	713	584	772	426	591
Bisztynek	412	371	432	225	272
RAZEM	**9236**	**8162**	**9662**	**5601**	**7001**

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Na podstawie powyższych danych określa się punktowy wskaźnik udziału przedsiębiorstw zatrudniających do 50 pracowników w liczbie mieszkańców obszaru LSR (na potrzeby nowego programowania PROW): 2,74.

Należy podkreślić istotny wzrost liczby funkcjonujących na obszarze LGD podmiotów gospodarczych, na poziomie każdej gminy członkowskiej. W stosunku do statystyk wskazanych w LSR (2013) liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wzrosła o 21%. W okresie realizacji LSR wzrost liczby podmiotów wpisanych do REGON o 18%.

Liczba jednoosobowych działalności gospodarczych w okresie wdrażania LSR wzrosła o 1400, tj. o 25%.

Biorąc pod uwagę fakt, ze w okresie wdrażania LSR, lokalna grupa działania dofinansowała z różnych programów utworzenie 544 nowych firm (w tym 73 w ramach wdrażania LSR), należy podkreślić istotny wpływ działań LGD na poziom rozwoju przedsiębiorczości.

Weryfikacja zasadności określenia grup defaworyzowanych ze względu na dostępność do miejsc pracy określonych w LSR, tj.:

Grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy
Osoby długotrwale bezrobotne

Osoby z niepełnosprawnościami
Osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych
Kobiety zamieszkujące obszary wiejskie (miejscowości do 5 tys. mieszkańców)
Osoby powyżej 50 roku życia

wskazuje na właściwy dobór grupy, na rzecz której koncentruje się wsparcie w obszarze tworzenia miejsc pracy.

Analizując zmiany sytuacji na rynku pracy do przeanalizowania pozostaje weryfikacja definicji grup na

Grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy (sugestie)
Osoby bezrobotne
Osoby z niepełnosprawnościami
Osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych
Kobiety zamieszkujące obszary wiejskie (miejscowości do 5 tys. mieszkańców)
Osoby powyżej 50 roku życia
Domownicy gospodarstw rolnych

W ramach analizy cech obszaru i zmian, które zaszły w okresie realizacji LSR zweryfikowano wskaźniki dotyczące noclegowej oferty turystycznej na obszarze LGD, na podstawie ogólnodostępnych danych statystycznych.

Tabela nr 10 Turystyczne obiekty noclegowe

	Liczba obiektów hotelowych wg GUS		Liczba dostępnych miejsc noclegowych wg GUS	
	2016	2021	2016	2021
Dobre Miasto	1	1	44	44
Dywity	0	0	0	0
Jeziorany	0	0	0	0
Lubomino	0	1	0	4
Lidzbark Warmiński gmina	3	5	152	125
Lidzbark Warmiński miasto	1	2	241	249
Kiwity	1	1	18	18
Orneta	1	2	37	89
Górowo Iławeckie Gmina	0	0	0	0
Górowo Iławeckie Miasto	0	0	0	0
Bartoszyce	1	1	90	90
Bisztynek	1	1	30	46
RAZEM	**9**	**14**	**612**	**665**

źródło: www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Przyrost liczby obiektów i miejsc noclegowych na obszarze LGD, pomimo istotnego wzrostu dostępnej oferty, w tym głównie oferty wysokostandardowych hoteli jest niezadowalający w stosunku do potencjału turystycznego Warmii i wzrostu zainteresowania turystów regionem.

Obok oferty hotelowej dynamicznie rozwija się sfera nieruchomości do wynajęcia, zlokalizowanych wokół atrakcyjnych turystycznie akwenów wodnych.

Sfera publiczna

Sytuacja finansowa Gmin członkowskich na obszarze LGD jest trudna. Zagrożenie trwałą marginalizacją na obszarze LSR, zgodnie z załącznikiem do Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2023 (dla okresu programowania 2021 – 2027 występuje na obszarze 8 z 12 Gmin Członkowskich

Powiat bartoszycki:
- 280102 Górowo Iławeckie,
- 280103 Bartoszyce,
- 280104 Bisztynek,
- 280105 Górowo Iławeckie

Powiat olsztyński:
- 281406 Jeziorany,

Powiat lidzbarski:
- 280902 Kiwity,
- 280904 Lubomino,
- 280905 Orneta.

Potencjał rozwojowy i dobre zabezpieczenie mieszkańców występuje w Gminach powiaty olsztyńskiego: Dywity i Dobre Miasto, lidzbarskiego: miasto i gmina Lidzbark Warmiński.

Adekwatne wnioski wykazuje analiza dochodów i wydatków gmin na mieszkańca a także dochodu podatkowego poszczególnych gmin. Dane statystyczne rok prezentuje poniższe tabele.

Wskaźnik G obrazuje dane opublikowane przez Ministerstwo Finansów Podstawą do wyliczenia tych wskaźników były dane o dochodach podatkowych za 2018 r. wg stanu na 30 czerwca 2019 r. Dochody i wydatki gmin stanowią dane statystyczne za 2021 rok wg GUS.

Tabela nr 11 Dochód podatkowy na mieszkańca oraz dochody i wydatki gmin na mieszkańca

	Wskaźnik G	Dochody Gminy na mieszkańca 2021	Wydatki Gminy na mieszkańca 2021	Gęstość zaludnienia osób / km2
Dobre Miasto	1469,85	5505,31	5231,57	59
Dywity	2215,90	6631,90	6788,23	82
Jeziorany	1283,70	7985,58	7508,12	34
Lubomino	1047,35	8265,54	8292,33	23
Lidzbark Warmiński gmina	1447,59	6340,64	6093,37	17
Lidzbark Warmiński miasto	1695,21	6511,09	6264,09	1030
Kiwity	1088,06	6718,43	6356,57	22
Orneta	1144,44	5885,25	5903,10	46
Górowo Iławeckie Gmina	1178,68	6546,36	5717,22	15
Górowo Iławeckie Miasto	1216,38	6638,76	6642,50	1126
Bartoszyce	1289,48	7136,19	6472,69	24
Bisztynek	1140,95	6359,25	5646,21	28
ŚREDNIA WARTOŚĆ WSKAŹNIKA G	**1351,47**	_	_	_

źródło: Ministerstwo Finansów, www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Powyższe dane obrazują, że wykazana na etapie przygotowania LSR 2-14 – 2020 dysproporcje finansowe samorządów lokalnych, w zakresie dostępności środków (dochody), i dochodów mieszkańców (wskaźnik G) utrzymują się i nie ulegają spłyceniu.

W najlepszej sytuacji jest gmina Dywity, posiadająca najwyższe dochody. W najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej są gminy wiejskie.

Należy zauważyć WYRÓŻNIAJĄCE się samorządy ,lokalne, których dochody i wydatki wzrosły dzięki skutecznemu pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych krajowych i unijnych:

- Lubomino,

- Jeziorany,

- Kiwity.

Analizując aktywność samorządów lokalnych w pozyskiwaniu funduszy ze środków PROW 2014 – 2020 udostępnionych w ramach wdrażania LSR należy stwierdzić, ze większe potrzeby inwestycyjne wykazywały gminy wiejskie, w których jest znacznie większa liczba zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych mieszkańców.

Formy ochrony przyrody

Gminy obszaru działania LGD „Warmiński Zakątek" odznaczają się cennymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi, co potwierdzają liczne formy ochrony ustanowione na ich obszarze. Rozwijanie funkcji przyrodniczych, rynku zdrowej żywności, aktywności społecznej i przedsiębiorczej opartej o lokalne zasoby przebiegają zgodnie z zasadami ochrony obszarów.

Ponad 70% dofinansowanych w ramach LSR przedsięwzięć uwzględnia aspekty środowiskowe i technologie prośrodowiskowe.

Tabela nr 12 Formy ochrony przyrody na obszarze LGD „Warmiński Zakątek"

	Rezerwat przyrody lub otulina	Obszar Chronionego Krajobrazu	NATURA 2000
Dobre Miasto		X	X
Dywity		X	X
Jeziorany	X	X	
Lubomino	X	X	
Lidzbark Warmiński gmina		X	X
Lidzbark Warmiński miasto		X	
Kiwity	X	X	
Orneta		X	X
Górowo Iławeckie Gmina	X	X	X
Górowo Iławeckie Miasto		_	
Bartoszyce		X	X
Bisztynek		X	
RAZEM GMIN	4	11	6

Łącznie w 11 z 12 gmin znajduje się obszar ochrony przyrody.

Podsumowując wyniki badania ewaluacyjnego Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" stwierdza się istotny wpływ działań LGD na:
- aktywność społeczną mieszkańców i zabezpieczanie potrzeb na poziomie lokalnym,
- dostępność infrastruktury publicznej, w tym głównie na poziomie lokalnym,
- aktywność przedsiębiorczą mieszkańców w tym głównie w obszarze tworzenia miejsc pracy poprzez wsparcie zakładania firm, tworzenie nowych miejsc pracy w funkcjonujących podmiotach gospodarczych.

Z przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców obszaru LGD wynika, że 80 % mieszkańców ocenia swoje miejsce zamieszkania na obszarze gmin wchodzących w skład LGD jako dobre i zadowalające. Żaden z badanych respondentów nie udzielił odpowiedzi „bardzo dobrze"

1) Jak ocenia Pani/Pan poziom życia w miejscu zamieszkania jako prywatne subiektywne odczucie :

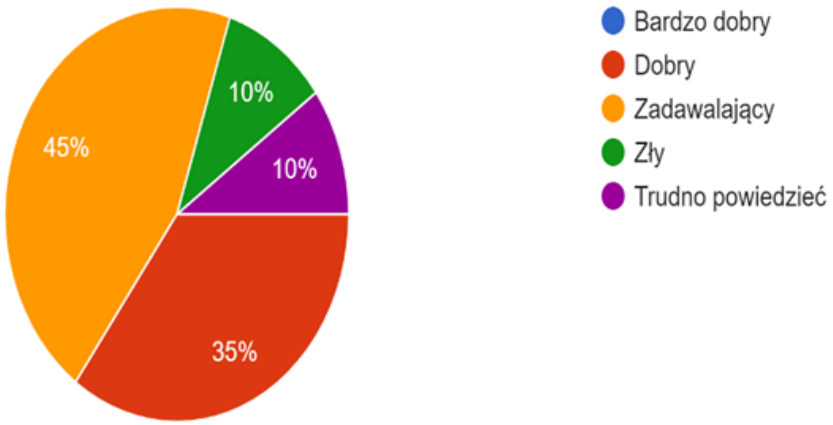

Ankietowani oceniali również zaproponowane tezy, poprzez odpowiedzi:
- Zdecydowanie się zgadzam,
- Zgadzam się,
- Nie mam zdania,
- Nie zgadzam się,
- Zdecydowanie się nie zgadzam.

Liczba poddanych ocenie tez: 15
Każdej odpowiedzi nadano wagi punktowe i dokonano sumowania.

Najwyżej ocenione sfery życia mieszkańców (od najwyższej noty):
- Mieszkańcy obszaru LGD utożsamiają się z regionem, tradycjami, dziedzictwem kulturowym,
- Liczba lokali gastronomicznych i miejsc noclegowych zabezpiecza potrzeby mieszkańców i turystów,
- Moja gmina jest przyjaznym miejscem, w którym żyje się komfortowo i bezpiecznie
- Jakość bazy o światowej i zabezpieczenie dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym są zadowalające

- Obecna infrastruktura techniczna (wodociąg / kanalizacja / gazyfikacja) w mojej gminie jest na poziomie zadowalającym.

Najniżej ocenione sfery życia mieszkańców (od najniższej noty):

- Na obszarze mojej gminy dostępna jest oferta kształcenia zawodowego w tym kursy zawodowe,
- Mieszkańcy gminy odgrywają znaczącą rolę, mając realny wpływ na działania podejmowane przez władze mojej gminy,
- Obecna polityka i programy władz mojej gminy są właściwie ukierunkowane dla zrównoważonego rozwoju w gminie
- Infrastruktura drogowa, w tym stan dróg, infrastruktura ścieżek pieszych i rowerowych, bezpieczeństwo w ruchu są zadowalające,

Obecna oferta turystyczno – rekreacyjna w mojej gminie jest dla mnie wystarczająca i zabezpiecza moje potrzeby.

Do obszarów, w których mieszkańcy akcentują potrzeby rozwojowe należą również:

- Dostępność miejsc pracy,
- Dostępność placówek i innych form opieki nad dziećmi do lat 3,
- Zabezpieczenie seniorów i zdrowotne.

Szczegółowe (statystyczne) wyniki badań ankietowych stanowią podstawę nowego programowania LSR na lata 2023 – 2027.

5.2. Główne założenia Lokalnej Strategii Rozwoju

W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek", wskazane zostały trzy cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe. Wynikały one z wyników przeprowadzonej diagnozy i na podstawie analizy SWOT.

Cel I ŚRODOWISKO i DZIEDZICTWO KULTUROWE – ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz wykreowanie marki Warmii jako zielonego regionu o wysokiej dynamice rozwoju realizowany był przez 3 cele szczegółowe:

- wdrożenie technologii przyjaznych środowisku naturalnemu, przeciwdziałających zmianom klimatu, w tym inteligentne zarządzanie źródłami energii i ciepła,
- rozwój konkurencyjnych ofert rekreacyjnych i turystycznych w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy obszaru, funkcjonujące sieci współpracy i marki turystyczne,
- promocja walorów przyrodniczych, turystycznych, różnorodności kulturowej i dziedzictwa przyrodniczego Warmii.

Założeniem celu pierwszego było jak najlepsze wykorzystanie potencjału krajobrazowo -przyrodniczo i kulturowego Warmii, które są najsilniejszymi stronami obszaru LSR, głównie poprzez wspieranie finansowe technologii przyjaznych środowisku, wdrażających alternatywne źródła energii, wspieranie przedsiębiorczości opartej o zasoby naturalne i dziedzictwo kulturowe, służącej rozwojowi turystyki i rekreacji, zdrowej żywności.

Cel poprzez działania projektowe został osiągnięty w zadowalającym zakresie.
Wysoki poziom osiągnięcia celu nastąpił w obszarach: technologii środowiskowych w przedsięwzięciach inwestycyjnych, przedsiębiorczości społecznej wykorzystującej lokalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, wykreowaniu marki Warmii.
Zadowalający (zgodny z założeniami) poziom osiągnięcia celu stwierdzono w obszarze przedsiębiorczości opartej o zasoby naturalne i dziedzictwo kulturowe.
W związku z narastającym kryzysem energetycznym oraz degradacją środowiska, zauważone i rekomendowane do dalszej interwencji są działania:

- wspieranie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorczości i infrastrukturze społecznej,
- upowszechnianie zdrowej żywności, w tym rozwijanie sieci współpracy, rynków zbytu.

CEL OGÓLNY II: PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACJE - rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD, opartej o naturalne zasoby i zidentyfikowany potencjał rozwojowy, kreującej miejsca pracy dla mieszkańców posiadających zróżnicowane kompetencje zawodowe realizowany był przez 4 cele szczegółowe:

- rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców obszaru LGD ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej i tworzenia miejsc pracy dla grup defaworyzowanych, w tym rozwój instrumentów ekonomii społecznej i inkubowania przedsiębiorczości wiejskiej,
- nowoczesne technologie i wspieranie systemu produkcji, przetwórstwa i promocji wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości,
- rozwój nowoczesnych technologii i innowacji w obszarze przedsiębiorczości,
- wsparcie przedsiębiorczości opartej na potencjale lokalnym: przyrodniczym, kulturowym, funkcjonujących sieciach współpracy i zidentyfikowanym potencjale rozwojowym.

Realizacja celu służyła niwelowaniu obszarów problemowych, w tym niedostatecznej liczby miejsc pracy, słabo rozwiniętej przedsiębiorczości, z wykorzystaniem rosnącej atrakcyjności inwestycyjnej regionu i coraz silniejszej marki Warmii.
Cel został osiągnięty na wysokim poziomie, przedsięwzięcia dotyczące rozwoju przedsiębiorczości były najbardziej oczekiwane przez mieszkańców obszaru LGD. Lokalna Grupa Działania w sposób szczególnie efektywny zrealizowała założone cele dzięki działaniom komplementarnym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2014 – 2020 w obszarach:
- kształcenia zawodowego, poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy,
- tworzenia nowych firm (start – up) przez osoby pozostające bez zatrudnienia,
- wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka.

Szczególnie wspierane były działalności gospodarcze w obszarze turystyki, rekreacji, rękodzieła, przetwórstwa, technologii środowiskowych. Zmniejszyła się znacząco liczba osób bezrobotnych, w tym osób z defaworyzowanych. Realizacja tego celu przyczyniła się do rozwijania przedsiębiorczych postaw wśród mieszkańców wsi. W ramach celu zrealizowano założenia dotyczące rozwoju przedsięwzięć innowacyjnych.
LGD w ramach działania komplementarnego opracowała model wspierania przedsiębiorczości, którego wdrożenie pozwoli w przyszłości wspierać przedsiębiorców we wdrażaniu innowacji. Rekomenduje się wzmocnienie funkcjonalności lokalnego inkubatora przedsiębiorczości jako centrum lokalnego centrum rozwojowego. W związku z dużą aktywnością w kreowaniu inicjatyw smart village rekomenduje się dedykowanie działania wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i rozważenie zasadności certyfikacji LGD jako Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej.

CEL OGÓLNY III: SPOŁECZEŃSTWO I WSPÓŁPRACA - rozwój lokalny sprzyjający włączeniu społecznemu, zabezpieczeniu potrzeb rozwojowych mieszkańców i aktywności społecznej, realizowany był przez 3 cele operacyjne:
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, seniorów oraz potrzeb edukacyjnych mieszkańców obszarów wiejskich,
- rozwijanie aktywności społecznej i współpracy mieszkańców w działaniach na rzecz rozwijania dobra wspólnego, w tym wspieranie rozwoju partnerstw i sieci współpracy na poziomie lokalnym,
- wspieranie rozwoju ekonomii społecznej w działaniach społecznych, zwłaszcza inicjatyw wsi tematycznych.

Osiągnięcie celu mierzone stopniem wzrostu aktywności społecznej mieszkańców i ich zaangażowaniem w życie publiczne, zostało zrealizowane w stopniu wyższym niż zakładano. Dzięki działaniom finansowanym w ramach wdrażania LSR a także dzięki działaniom komplementarnym realizowanym ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2014 – 2020, funduszom krajowym i Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności, w sposób wymierny wzrosła aktywność społeczna mieszkańców, liczba nowych przedsięwzięć społecznych realizowanych w coraz wyższym stopniu przez małe grupy społeczności.

Rozwój działań samopomocowych małych grup społecznych, integrujących się wokół wspólnego rozwiązania problemów i wspólnych celów, w wymierny sposób przyczyniły się do poprawy warunków życiowych osób należących do grup defaworyzowanych. Coraz więcej występuje trwałych efektów działań lokalnych społeczności definiowanych jako dobro wspólne.

Rekomendacją w tym obszarze jest wielopłaszczyznowe planowanie wsparcia aktywności społecznych, w postaci centrum doradczego / animacyjnego.

Szczególnie nasilone działania w obszarze wspierania rozwoju wsi tematycznych pozwoliły na zbudowanie silnych marek 4 wsi tematycznych i zainicjowanie kolejnych działań przedsiębiorczych na wsi.

5.3 Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Monitoring rzeczowego i finansowego postępu realizacji LSR jest prowadzony jest przez Biuro Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" w cyklach co najmniej półrocznych, w tym:

- dorocznie na etapie przygotowania corocznego sprawozdania z realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, składanego do samorządu województwa warmińsko – mazurskiego,
- na etapie planowania naborów wniosków i uzgadniania dostępnych limitów (co najmniej raz w roku),
- na etapie planowania przesunięć pomiędzy przedsięwzięciami i / lub korekty wskaźników LSR.

Należy stwierdzić, że dzięki bieżącej weryfikacji rzeczowego i finansowego postępu realizacji LSR:

- środki finansowe są wydatkowane w należytym tempie,
- kamienie milowe zrealizowane w wyższej niż wymagana intensywności.

Z pewnością utrudnieniem dla każdej lokalnej grupy działania była formuła przejścia z PLN na EURO w okresie wdrażania i stosowania przez długi okres wdrażania LSR kursu EURO 4,00 złotych.

Po zmianach systemowych i rozliczaniu dostępnych środków wg faktycznie wypłaconych beneficjentom kwot EURO DOPIERO PO DOKONANIU PŁATNOŚCI (co następuje 1,5 roku – 2 lata po rozstrzygnięciu konkursów przez LGD) istnieje zagrożenie nie wydatkowania całościowego dostępnych limitów, co na etapie wdrażania było dla LGD działaniem priorytetowym.

5.3.1 Postęp rzeczowy realizacji LSR

Tabela nr 13 Postęp rzeczowy w realizacji LSR zobrazowano na podstawie zaplanowanych do realizacji wskaźników

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy	Stan docelowy	Realizacja (%)	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
											U	P
ŚRODOWISKO i DZIEDZICTWO KULTUROWE – ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz wykreowanie marki Warmii jako zielonego regionu o wysokiej dynamice rozwoju	Wdrożenie technologii przyjaznych środowisku naturalnemu, przeciwdziałających zmianom klimatu, w tym inteligentne zarządzanie źródłami energii i ciepła	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, projektach z zakresu ochrony środowiska i zmian	osoba	0	50	3730,00 %	Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR i wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych (w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych)	4.A-I.1 Liczba zrealizowanych projektów z zakresu ochrony środowiska i zmian klimatycznych	sztuka	**19**	100,00%	100,00%
	Rozwój konkurencyjnych ofert rekreacyjnych i turystycznych w oparciu o potencjał przyrodniczy i	Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej /rekreacyjnej objętej siecią, która	osoba	0	120	2656,67 %	Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury	4.F-I.1 Liczba projektów infrastrukturalnych, wykorzystujących zasoby przyrodnicze i kulturowe	sztuka	**28**	135,71%	110,71%

	kulturowy obszaru, funkcjonujące sieci współpracy i marki turystyczne	otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR										
	Promocja walorów przyrodniczych, turystycznych, różnorodności kulturowej i dziedzictwa przyrodniczego Warmii	Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej /rekreacyjnej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	osoba	0	80	2265,00 %	Promowanie: produktów lub usług lokalnych, rynków zbytu produktów i usług lokalnych, turystyki, rekreacji lub kultury	4.G-I.1 Liczba działań promujących walory przyrodnicze, turystyczne, różnorodność kulturową i dziedzictwo przyrodnicze Warmii	sztuka	**16**	100,00%	118,75%
								4.G-I.2 Liczba przedsięwzięć promujących dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Warmii (w tym dziedzictwo kulinarne)	sztuka	**4**	100,00%	325,00%
	Ochrona dziedzictwa kulturowego	Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty kulturowe	osoba	0	200	10034,0 0%	Zachowanie dziedzictwa lokalnego, tj. specyficznego dla danego obszaru	4.E-I.1 Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	sztuka	**14**	100,00%	107,14%

	Nowoczesne technologie i wspieranie systemu produkcji, przetwórstwa i promocji wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	osoba/zatrudniony	0	60	88,73%	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	4.B-II.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	**72**	101,39%	90,28%
								4.B-II.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	**24**	129,17%	87,50%
	Nowoczesne technologie i wspieranie systemu produkcji, przetwórstwa i promocji wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości	Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych	osoba	0	6	0,00%	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	4.B-II.3 Liczba centrów przetwórstwa lokalnego	sztuka	**2**	100,00%	50,00%
		Liczba działalności odpłatnych i gospodarczych	osoba/działalność	0	5	880,00 %	Tworzenie sieci podmiotów prowadzących działalność na	4.C-II.1 Liczba sieci w zakresie krótkich łańcuchów żywnościowych lub	Projekt sieciowy	**0**	0,00%	0,00%

		opartych o sieci współpracy					obszarze objętym LSR, współpracujących w zakresie świadczenia usług turystycznych, krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków zbytu produktów i usług lokalnych	rynków lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR				
		Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych	osoba	0	4	350,00 %	Rozwój rynków zbytu produktów i usług lokalnych z wyłączeniem targowisk	4.D-II.1 Liczba wydarzeń targowych, jarmarków, punktów sprzedażowych	Operacja	**1**	0,00%	0,00%
		Liczba działalności odpłatnych i gospodarczych opartych o sieci współpracy	osoba/działalność	0	30	66,67%						
	Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji w obszarze przedsiębiorczości	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	osoba/zatrudniony	0	8	1254,00 %	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	4.B-II.4 Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	sztuka	**14**	342,86%	342,86%

	Wsparcie przedsiębiorczości opartej na potencjale lokalnym: przyrodniczym, kulturowym, funkcjonujących sieciach współpracy i zidentyfikowanym potencjale rozwojowym	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych	osoba	0	100	0,00%	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	4.H-II.1 Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	sztuka	**2**	0,00%	0,00%
		Liczba działalności odpłatnych i gospodarczych opartych o sieci współpracy	osoba/działalność	0	5	240,00 %	Tworzenie sieci podmiotów prowadzących działalność na obszarze objętym LSR, współpracujących w zakresie świadczenia usług turystycznych, krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków zbytu produktów i usług lokalnych	4.C-II.2 Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	Projekt sieciowy	**1**	0,00%	0,00%
SPOŁECZEŃSTWO I WSPÓŁPRACA - rozwój lokalny sprzyjający włączeniu społecznemu, zabezpieczeniu potrzeb rozwojowych	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych, zagrożonych wykluczeniem społecznym,	Liczba osób, których kompetencje społeczne i udział w życiu lokalnym wzrósł poprzez działania projektowe	osoba	0	70	355,71 %	Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem	4.A.b-III.2 Liczba wyposażonych centrów aktywności i integracji	sztuka	**40**	122,50%	82,50%

	seniorów oraz potrzeb edukacyjnych mieszkańców obszarów wiejskich						rozwiązań innowacyjnych (w zakresie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR, wzmacniania kapitału społecznego i innowacji społecznych)					
		Liczba osób, których kompetencje społeczne i udział w życiu lokalnym wzrósł poprzez działania projektowe	osoba	0	15	1091,43 %	Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury	4.F-III.1 Liczba projektów infrastrukturalnych (kulturalnych i integracyjnych)	sztuka	**11**	100,00%	100,00%
							Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym	4.A.b-III.4 Liczba projektów w zakresie opracowania strategii smart village	sztuka	**1**	0,00%	0,00%

	Rozwijanie aktywności społecznej i współpracy mieszkańców w działaniach na rzecz rozwijania dobra wspólnego, w tym wspieranie rozwoju partnerstw i sieci współpracy na poziomie lokalnym	Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	osoba	0	26	973,08 %	przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych (w zakresie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR, wzmacniania kapitału społecznego i innowacji społecznych)	4.A. b-III.1 Liczba szkoleń	sztuka	**2**	4200,00%	3550,00%
		Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno - konsultacyjnych	osoba	0	180	181,67 %		4.A.b-III.3 Liczba spotkań, działań integracyjnych	sztuka	**10**	2300,00%	2300,00%
		Liczba osób, których kompetencje społeczne i udział w życiu lokalnym wzrósł poprzez działania projektowe	osoba	0	15	3240,00 %	Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury	4.F-III.1-IIILiczba projektów infrastrukturalnych (kulturalnych i integracyjnych)	sztuka	**29**	100,00%	65,52%

		Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania sie o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	osoba	0	55	141,54 %	Koszty bieżące	KB-III.3 Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	osoba korzystająca z doradztwa	**150**	100,00%	674,67%
		Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	osoba	0	190	110,53 %		KB-III.4 Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	spotkanie	**24**	100,00%	212,50%
	Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej w działaniach społecznych, zwłaszcza inicjatyw wsi tematycznych	Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	osoba	0	13	515,38 %	Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych (w zakresie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR, wzmacniania kapitału społecznego i innowacji społecznych)	4.A. b-III.1 Liczba szkoleń	sztuka	**1**	200,00%	0,00%
		Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno - konsultacyjnych	osoba	0	180	253,89 %		4.A.b-III.3 Liczba spotkań, działań integracyjnych	sztuka	**10**	270,00%	110,00%

		Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania sie o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	osoba	0	35	114,29 %	Koszty bieżące	KB-III.3 Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	osoba korzystająca z doradztwa	**50**	100,00%	3934,00%
		Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	osoba	0	98	100,00 %		KB-III.4 Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	spotkanie	**12**	100,00%	5100,00%
		Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	osoba	0	61	98,36%		KB-III.1 Liczba osobodni szkoleń dla pracowników	osobodzień	**25**	100,00%	4200,00%
								KB-III.2 Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodzień	**36**	100,00%	100,00%
		Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: - przedsiębiorcy,	projekt	0	8	50,00%	Projekty współpracy	4.H-III.1 Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	sztuka	**2**	50,00%	50,00%

		- grupy defaworyzowane, - turyści										

Źródło: dane własne LGD, dane udostępniane przez Samorząd województwa warmińsko - mazurskiego

Analizując powyższe wskaźniki należy stwierdzić wysoką skuteczność działań LGD w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Na poziomie produktu nie zrealizowane wskaźniki obejmują działania:
- Liczba sieci w zakresie krótkich łańcuchów żywnościowych lub rynków lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR: planowane: 1, osiągnięte: 0 (LGD dokonało wyboru operacji, operacja odrzucona na etapie uzupełnień w Urzędzie Marszałkowskim,
- Liczba rynków zbytu produktów / usług lokalnych – operacja własna, projekt na etapie oceny w UM na dzień analiz ewaluacyjnych,
- Liczba projektów w zakresie opracowania koncepcji smart – village - projekt grantowy na etapie oceny w UM na dzień analiz ewaluacyjnych. W ramach projektu złożono 23 wnioski na opracowanie koncepcji.

Rekomenduje się przy najbliższej zmianie LSR:
- dostosowanie wielkości wskaźników rezultatu w związku z faktycznym wysokim przekroczeniem wartości,
- aktualizowanie wskaźników produktu (zwiększenie wartości) w zakresie działań dla których zaplanowano do ogłoszenia konkursy,
- weryfikację wskaźnika w zakresie sieci współpracy lub szybkie ponowne ogłoszenie konkursu we wskazanym zakresie.

5.3.2 Postęp finansowy realizacji LSR

Postęp finansowy realizacji LSR wykazano na poziomie przedsięwzięć zgodnie z metodyką określoną w sprawozdaniach rocznych, będących podstawą oceny lokalnych grup działania dokonywaną przez samorząd województwa.

Tabela nr 14 Postęp finansowy w realizacji LSR zobrazowano na podstawie zaplanowanych do realizacji wskaźników

Nazwa	Budżet w LSR [EUR]	Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]	Nazwa	Budżet w LSR [EUR]	Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]	Nazwa	Budżet w LSR [EUR]	Pomoc przyznana		Pomoc wypłacona	
										Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]	Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]
ŚRODOWISKO i DZIEDZICTWO KULTUROWE – ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz wykreowanie marki Warmii jako zielonego regionu o wysokiej dynamice rozwoju	**871326,16**	**862928,96**	**99,04%**	Wdrożenie technologii przyjaznych środowisku naturalnemu, przeciwdziałających zmianom klimatu, w tym inteligentne zarządzanie źródłami energii i ciepła	**56121,50**	**56121,50**	**100,00%**	Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR i wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych (w zakresie ochrony	**56121,50**	**56121,50**	**100,00%**	**56121,50**	**100,00%**

								środowiska i zmian klimatycznych)					
				Rozwój konkurencyjnych ofert rekreacyjnych i turystycznych w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy obszaru, funkcjonujące sieci współpracy i marki turystyczne	**556842,97**	**556625,97**	**99,96%**	Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury	**556842,97**	**556625,97**	**99,96%**	**556625,97**	**99,96%**
				Promocja walorów przyrodniczych, turystycznych, różnorodności kulturowej i dziedzictwa przyrodniczego Warmii	**109395,17**	**101214,97**	**92,52%**	Promowanie: produktów lub usług lokalnych, rynków zbytu produktów i usług lokalnych, turystyki, rekreacji lub kultury	**109395,17**	**101214,97**	**92,52%**	**101214,97**	**92,52%**

				Ochrona dziedzictwa kulturowego	**148966,52**	**148966,52**	**100,00%**	Zachowanie dziedzictwa lokalnego, tj. specyficznego dla danego obszaru	**148966,52**	**148966,52**	**100,00%**	**148966,52**	**100,00%**
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACJE - rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD, opartej o naturalne zasoby i zidentyfikowany potencjał rozwojowy, kreującej miejsca pracy dla mieszkańców posiadających zróżnicowane kompetencje zawodowe	**2071238,85**	**1444943,22**	**69,76%**	Rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców obszaru LGD ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej i tworzenia miejsc pracy dla grup defaworyzowanych, w tym rozwój instrumentów ekonomii społecznej i inkubowania przedsiębiorczości wiejskiej	**1458642,09**	**997585,50**	**68,39%**	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	**1458642,09**	**1450000,00**	**99,41%**	**997585,50**	**68,39%**
				Nowoczesne technologie i wspieranie systemu produkcji, przetwórstwa i	**207596,76**	**92379**	**44,50%**	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	**182596,76**	**182596,76**	**100,00%**	**97431,75**	**53,36%**

				promocji wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości				Tworzenie sieci podmiotów prowadzących działalność na obszarze objętym LSR, współpracujących w zakresie świadczenia usług turystycznych, krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków zbytu produktów i usług lokalnych	**25000,00**	**0,00**	**0,00%**	**0,00**	**0,00%**
								Rozwój rynków zbytu produktów i usług lokalnych z wyłączeniem targowisk	**0,00**	**0,00**	**0,00%**	**0,00**	**0,00%**
				Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji w obszarze przedsiębiorczości	**287500,00**	**287500**	**100,00%**	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	**287500,00**	**287500,00**	**100,00%**	**287500,00**	**100,00%**
				Wsparcie przedsiębiorczości opartej na potencjale lokalnym: przyrodniczym,	**117500,00**	**67478,72**	**57,43%**	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR	**341200,00**	**244375,79**	**71,62%**	**0,00**	**0,00%**
								Tworzenie sieci podmiotów	**25000,00**	**0,00**	**0,00%**	**0,00**	**0,00%**

				kulturowym, funkcjonujących sieciach współpracy i zidentyfikowanym potencjale rozwojowym				prowadzących działalność na obszarze objętym LSR, współpracujących w zakresie świadczenia usług turystycznych, krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków zbytu produktów i usług lokalnych					
SPOŁECZEŃSTWO I WSPÓŁPRACA - rozwój lokalny sprzyjający włączeniu społecznemu, zabezpieczeniu potrzeb rozwojowych mieszkańców i aktywności społecznej	**1159185,01**	**885055,14**	**76,35%**	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb grup defaworyzowanych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, seniorów oraz potrzeb edukacyjnych mieszkańców obszarów wiejskich	**424083,34**	**469125,14**	**110,62%**	Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych (w zakresie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR, wzmacniania kapitału społecznego i innowacji społecznych)	**162100,89**	**162100,89**	**100,00%**	**160190,14**	**98,82%**
								Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury	**261982,44**	**261982,44**	**100,00%**	**261982,44**	**100,00%**

				Rozwijanie aktywności społecznej i współpracy mieszkańców w działaniach na rzecz rozwijania dobra wspólnego, w tym wspieranie rozwoju partnerstw i sieci współpracy na poziomie lokalnym	**628351,67**	**323140,00**	**51,43%**	Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych(w zakresie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR, wzmacniania kapitału społecznego i innowacji społecznych)	**70000,00**	**45000,00**	**64,29%**	**45000,00**	**64,29%**
								Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury	**540351,67**	**579758,45**	**107,29%**	**255140,00**	**47,22%**
								Koszty bieżące	**18000,00**	**23000,00**	**127,78%**	**23000,00**	**127,78%**

				Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej w działaniach społecznych, zwłaszcza inicjatyw wsi tematycznych	**106750,00**	**92790,00**	**86,92%**	Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych(w zakresie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR, wzmacniania kapitału społecznego i innowacji społecznych)	**42500,00**	**42500,00**	**100,00%**	**42500,00**	**100,00%**
								Koszty bieżące	**14250,00**	**14250,00**	**100,00%**	**14250,00**	**100,00%**
								Realizacja projektów współpracy	**50000,00**	**36040,00**	**72,08%**	**36040,00**	**72,08%**

Źródło: dane własne LGD, dane udostępniane przez Samorząd województwa warmińsko - mazurskiego

Analizując powyższe należy stwierdzić, że Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek" realizuje LSR na właściwym poziomie.
Działania celu I zostały osiągnięte w całości, w tym na poziomie płatności.

Działania celu II na etapie umów nie budzą zastrzeżeń, z wyjątkiem przedsięwzięć nie zrealizowanych, opisanych szczegółowo przy analizie postępu rzeczowego LRS.
Niespełna 70% realizacja LSR na etapie płatności wynika z kontraktacji dodatkowych środków na działania wspierające przedsiębiorczość od II połowy 2022 roku. Projekty są w I fazie realizacji.
Rekomendacja:
- ogłoszenie konkursu na „sieci współpracy (…)".

Działania celu III na zadowalającym poziomie, realizacja zgodnie z harmonogramem przedstawionym przez LGD.

Ponadto należy podkreślić, że LGD w trakcie realizacji badania ewaluacyjnego zwróciła się do Samorządu Województwa o ponowne przeliczenie dostępnej alokacji celem ogłoszenia ostatnich naborów wniosków.

Podsumowując, należy stwierdzić, ze poziom realizacji LSR na poziomie wskaźników i budżetu jest wzorcowy, co potwierdza ranking LGD wśród lokalnych grup działania w województwie warmińsko – mazurskim. Dane pochodzą z prezentacji przygotowanej przez samorząd województwa warmińsko – mazurskiego na spotkanie szkoleniowe w I połowie grudnia 2022.

Tabela nr 15 Kontraktacja środków w województwie warmińsko - mazurskim

LGD	Budżet 19.2 w zł	Zakontraktowane środki w zł	Procent zakontraktowania
LGD "Brama Mazurskiej Krainy"	14 342 000,00	15 309 757,85	106,75%
LGD "Warmiński Zakątek"	15 648 000,00	15 355 322,91	98,13%
LGD "Mazurskie Morze"	11 980 000,00	10 850 747,28	90,57%
LGD Łączy Nas Kanał Elbląski	16 516 000,00	14 483 300,86	87,69%
Stowarzyszenie Kraina Drwęcy i Pasłęki	11 174 000,00	9 594 859,88	85,87%
LGR "Wielkie Jeziora Mazurskie"	9 014 000,00	7 467 177,97	82,84%
LGD "Barcja"	7 892 000,00	6 445 482,35	81,67%
LGD "Południowa Warmia"	12 232 000,00	9 899 450,05	80,93%
LGD "Lider w EGO"	13 010 000,00	9 953 583,13	76,51%
LGD Ziemia Lubawska	9 339 363,32	7 111 758,07	76,15%
LGD "Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej"	7 970 000,00	5 023 266,61	63,03%

źródło: Samorząd województwa warmińsko – mazurskiego

5.4. Projekty współpracy

LGD „Warmiński Zakątek" w strategii rozwoju lokalnego zaprojektowała realizację 4 projektów współpracy, wszystkich w Partnerstwie z LGD „Brama Mazurskiej Krainy"

Zrealizowane (zakończone) projekty współpracy:

- Ekonomia społeczna i spółdzielczość socjalna w rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej – projekt międzynarodowy z udziałem Partnera z Włoch, znacząco zmodyfikowany w trakcie realizacji w związku z ograniczeniami mobilności w okresie covid – w ramach projektu dokonano transferu wiedzy i doświadczeń w obszarze funkcjonowania spółdzielni socjalnych, drobnych przetwórni, turystyki wiejskiej. Szczególna wartość dodana projektu dotyczy umocnienia idei slowfood, cittaslow w rozwoju obszaru działania LGD.
  Rola LGD w projekcie: Partner projektu współpracy
- Warmińsko - Mazurskie Wsie Tematyczne – projekt wymiany doświadczeń wsi tematycznych funkcjonujących w Europie poprzez udział w targach wsi tematycznych.
  Rola LGD w projekcie: Lider projektu współpracy

W trakcie realizacji jest projekt współpracy pn. „Inkubowanie Przedsiębiorczości Wiejskiej", integrujący 4 lokalne grupy działania województwa warmińsko – mazurskiego i lokalną grupę działania z Katalonii, którego celem jest transfer doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze inkubowania przedsiębiorczości wiejskiej. W ramach przedsięwzięcia LGD „Warmiński Zakątek" utworzyła inkubator przedsiębiorczości i wdraża pilotażowe usługi dla przedsiębiorców oraz kawiarnię Warmia Caffe, będącą przestrzenią promowania lokalnego przetwórstwa i żywności.

Projekt współpracy obejmuje największą część budżetu w ramach poddziałania, zakontraktowana wartość w PLN: 1 150 433 złotych. Złożony wniosek o płatność dla I etapu: 870 645,02 złotych (75,68% kontraktacji).
Rola LGD w projekcie: Lider projektu współpracy

W początkowym okresie wdrażania jest projekt współpracy pn. „Wioska tematyczna – pomysł na wieś", mający na celu transfer dobrych praktyk i doświadczeń oraz wzmocnienie identyfikowalności wsi tematycznych (w ramach idei smart village).
Rola LGD w projekcie: Partner projektu współpracy.

Wszystkie projekty współpracy realizowane przez LGD są komplementarne z innymi działaniami realizującymi cele LSR. W szczególności dotyczą one zagadnień związanych z rozwojem przedsiębiorczości, przedsiębiorczości społecznej, inkubatorów przedsiębiorczości, innowacyjnych form w rozwoju turystyki, kreowania nowych produktów turystycznych, rozwijania idei wiosek tematycznych. Dzięki transferowi wiedzy i doświadczeń innych lokalnych grup działania, w tym doświadczeń Partnerów zagranicznych wdrożone zostały modelowe, sprawdzone rozwiązania, pozwalające na osiągnięcie kluczowych celów wdrażania LSR.

Efektywność działań zaprojektowanych i realizowanych w ramach projektów współpracy ocenia się wysoko. Poziom wykorzystania budżetu (z projektowanym aneksem realizowanej operacji pn. Inkubowanie Przedsiębiorczości Wiejskiej) – 100% dostępnych środków (tj. 10% poddziałania 19.2).

5.5. Realizacja planu komunikacji

Plan komunikacji realizowany jest przez LGD „Warmiński Zakątek" zgodnie z załącznikiem nr 5 do LSR pn. „PLAN KOMUNIKACJI Z LOKALNĄ SPOŁECZNOŚCIĄ".
Działania komunikacyjne, ich różnorodność i jakość mają zasadniczy wpływ na aktywność mieszkańców i ich udział w przedsięwzięciach LGD, a w konsekwencji pozwalają na osiąganie założonych rezultatów.

Tabela nr 16 Realizacja Planu Komunikacji z lokalną społecznością

Sposób komunikacji	Jednostka miary	Wartość osiągnięta na 30.09.2022
Ogłoszenia o naborach wniosków w gminach członkowskich: tablice informacyjne w siedzibach gmin, strony internetowe	sztuki	147
Ogłoszenia o działaniach LGD na tablicach informacyjnych sołectw obszaru LGD	sztuki	3114
Liczba odsłon na stronie LGD	odsłona	953 470
Liczba odsłon na innych stronach internetowych w zakresie informacji o LGD	odsłona	14 252
Artykułu na stronach internetowych Urzędów Gmin z linkiem do strony www.warminskizkatek.com.pl	sztuki	141
Liczba spotkań na obszarze LGD podczas których prezentowano informacje o działalności stowarzyszenia	spotkanie	53
Spotkania informacyjne otwarte	osoby	661
Spotkania informacyjne dla potencjalnych beneficjentów (grupy docelowej) konkursu w każdej gminie	osoby	1 036
Ulotka informacyjna dystrybuowana na obszarze LGD	sztuki	14 300
Materiał informacyjny radio	sztuki	42 853
Materiał informacyjny na portalach internetowych obejmujących obszar LSR (ngo)	odsłona	14 252
Spotkanie otwarte, szkolenia tematyczne dla grup defaworyzowanych określonych w LSR (jedno spotkanie w każdej gminie	spotkanie	67

Źródło: dane własne LGD

Należy podkreślić, że LGD przestrzegała zasad komunikacji z osobami zaliczanymi do grup defaworyzowanych, tj.:

- w stosunku do osób defaworyzowanych pod kątem dostępu do rynku pracy - kontakty bezpośrednie, tablice informacyjne, informacja medialna, spotkania wielosektorowe – partnerstwa, adekwatnie do grupy: ogłoszenia parafialne, informacja przekazywana przez instytucje rynku pracy / wsparcia społecznego.
- w stosunku do osób defaworyzowanych ze względu na dysfunkcje społeczne - kontakty bezpośrednie, tablice informacyjne, informacja medialna, spotkania wielosektorowe – partnerstwa, adekwatnie do grupy: ogłoszenia parafialne, informacja przekazywana przez instytucje rynku pracy / wsparcia społecznego/ochrony zdrowia.

Plan komunikacji realizowany prawidłowo, z zastosowaniem różnorodnych technik informacyjno – promocyjnych.

5.6. Działalność biura LGD

Siedziba biura Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" mieści się w Dobrym Mieście, w nieruchomości wynajmowanej na rynku komercyjnym. Z właścicielem została podpisana klauzula dotycząca pierwokupu nieruchomości.

Adres: ul. Grunwaldzka 6 11 – 040 Dobre Miasto. Dostęp komunikacyjny dla wszystkich gmin członkowskich jest dobry – siedziba biura LGD położona bezpośrednio przy drodze krajowej 51.

Kadrę biura stanowią: prezes LGD pełniący jednocześnie funkcję Dyrektor Biura , który zatrudniony jest na podstawie umowy o pracę na wykonywanie określonych czynności związanych z realizacją LSR, projektów spoza finansowania PROW, reprezentowania LGD na zewnętrz i koordynacji współpracy LGD z innymi organizacjami i instytucjami. Wymiar etatu kwalifikowany do kosztów bieżących PROW naliczany jest proporcjonalnie do poziomu zaangażowania do LSR (nie mniej niż 0,5 etatu).

Pracownicy zatrudnieni do wdrażania LSR na stanowiskach Koordynatorów: 3,6 etatu – 4 osoby.
W okresie realizacji projektów współpracy część etatu jednego z koordynatorów (odpowiedzialnych za działania danego projektu współpracy) rozliczana jest proporcjonalnie.
Obsługę finansową działalności LGD sprawuje doświadczona w zakresie rachunkowości i rozliczeń osoba fizyczna na podstawie umowy zlecenia. Biuro czynne jest codziennie od poniedziałku do piątku w łącznym wymiarze 40 godzin tygodniowo. Ze względu na specyfikę działalności LGD, często pracownicy biura uczestniczą w wydarzeniach zewnętrznych, organizując stoisko informacyjne biura LGD podczas wydarzeń w poszczególnych gminach w dniach wolnych od pracy. W okresach, w których odbywają się nabory, pracownicy biura organizują wyjazdowe spotkania w siedzibach gmin na terenie obszaru LGD. Taka organizacja pracy biura zapewnia bardzo dobry dostęp dla mieszkańców wsi ze wszystkich gmin członkowskich.

Przez cały okres realizacji LSR, świadczone są bezpłatne usługi doradcze. Doradztwo udzielane jest na spotkaniach bezpośrednich w biurze LGD w Dobrym Mieście, na zgłoszone potrzeby w siedzibach Gmin Członkowskich, mailowo i telefonicznie. Zestawienie udzielonego doradztwa przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 17 Doradztwo udzielane przez pracowników biura LGD „Warmiński Zakątek”

Cecha	Liczba
Doradztwo w siedzibie biura	1 029
Doradztwo telefoniczne	467
Doradztwo drogą e-mail	561
Doradztwo udzielone podczas szkoleń dla potencjalnych Beneficjentów	744

Źródło: dane własne LGD

Jakość świadczonego doradztwa weryfikowana jest na podstawie badań ankietowych (prowadzonych na poziomie każdej usługi doradczej świadczonej w kontakcie osobistym i mailowym) zgodnie z formularzem stanowiącym załącznik do badania ewaluacyjnego.

Zgodnie z ewidencją doradztwa Podmioty korzystające ze wsparcia biura LGD to przedsiębiorcy.

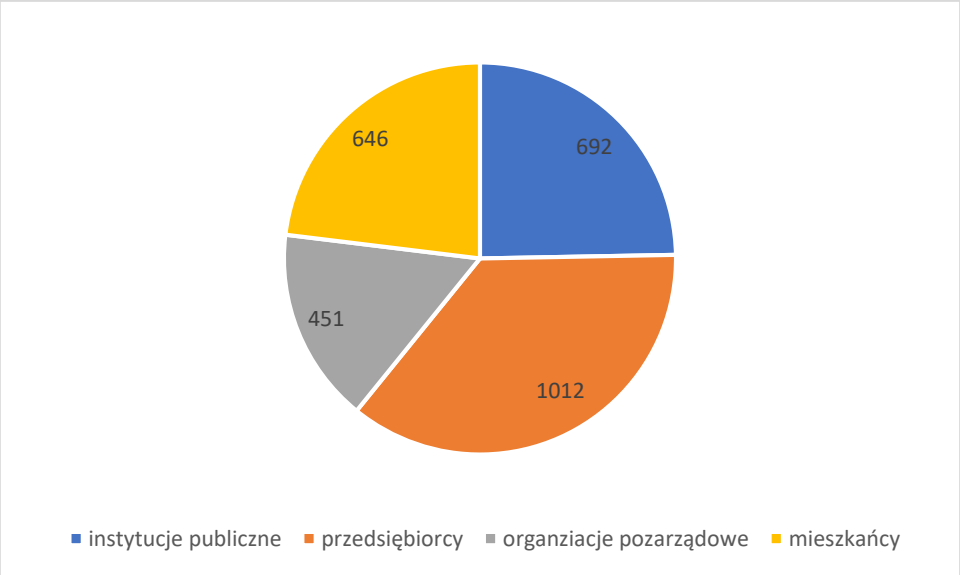

Zbiorcze zestawienie wyników badań ankietowych (513 ankiet wypełnionych na 30.11.2022) prezentują poniższe zestawienia.

Tabela nr 18 OCENA PRACY BIURA LGD mierzona w skali 1-5 wg kryteriów

Kryterium / NOTA	1	2	3	4	5	Średnia ocena
Godziny otwarcia biura	0	0	17	92	404	4,75
Lokalizacja (miejsce, parking)	0	0	2	37	474	4,92
Czytelność strony internetowej	0	0	14	55	444	4,84
Dostępność materiałów informacyjnych	0	0	3	63	447	4,87
Dyspozycyjność pracowników (kontakt telefoniczny, mailowy)	0	0	37	47	429	4,76
Skuteczność załatwiania spraw	0	0	26	92	395	4,72

Źródło: dane własne LGD

Tabela nr 19 OCENA KOMPETENCJI DORADCY mierzona w skali 1-5 wg kryteriów

Kryterium / NOTA	1	2	3	4	5	Średnia ocena
Przygotowanie merytoryczne	11	2	37	106	357	4,55
Adekwatność przekazanych informacji w stosunku do zgłaszanych potrzeb	7	29	16	217	244	4,29
Przystępność przekazanych informacji	9	11	103	9	381	4,45
Komunikatywność	18	12	54	82	347	4,42
Kultura osobista	0	3	5	16	489	4,93

Źródło: dane własne LGD

Należy podkreślić, że ocena biura LGD jest bardzo wysoka w każdym kryterium i nie wymaga korekt.

Ocena kompetencji Pracowników LGD wskazuje również wysoką jakość świadczonych usług doradczych.

W najniższym stopniu ocenione zostało kryterium „adekwatność przekazanych informacji w stosunku do zgłaszanych potrzeb" – wynik 4,29, co zgodnie z wyjaśnieniami Pracowników biura LGD wynika ze znacznie szerszych oczekiwań klientów biura od zakresu oferty LGD.

Analizując powyższe należy podkreślić, że sektor klientów korzystających z doradztwa, liczba wyświadczonych usług doradczych oraz zakres działalności LGD w obszarze klientów komplementarnych, kierują do rozwijania SPECJALIZACJI LGD w zakresie wspierania przedsiębiorczości społecznej.

5.7. Szkolenia pracowników i organów LGD

Pracownicy oraz Członkowie Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej, to osoby z dużym doświadczeniem, podnoszące cały czas swoje kompetencje i w dużej części identyfikujące się z misją Lokalnej Grupy Działania. Mają one dobry kontakt i relacje z mieszkańcami, znajomość środowiska lokalnego, jego potrzeb, możliwości i specyfiki, znajomość społeczności lokalnych ich mieszkańców i działających w nich podmiotów, zakorzenienie w lokalnych społecznościach.

Dla wszystkich pracowników biura LGD oraz Członków organów decyzyjnych, organizowane są szkolenia w zakresie podnoszenia wiedzy i kompetencji. Szkolenia prowadzone są przez doświadczonych trenerów i ekspertów, a zakres tematyczny szkoleń wynika z przeprowadzonych analiz potrzeb szkoleniowych, zgodnie z planem szkoleń określonym w Regulaminie pracy Biura LGD.

Tabela nr 20 Realizacja szkoleń

rok	Liczba szkoleń	Liczba uczestników
2016	3	15

2017	8	34
2018	5	26
2019	3	20
2020	3	14
2021	1	4
2022	2	4
ŁĄCZNIE	25	117

Źródło: dane własne LGD

Podkreślić należy, że Pracownicy LGD podnosili kwalifikacje zawodowe w zakresie szerszym niż wskazany w Regulaminie pracy Biura, w tym z wykorzystaniem środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze.

6.1. Stopień osiągnięcia celów głównych LSR i przypisanych do nich wskaźników

W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek", wskazane zostały trzy cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe. Wynikały one z wyników przeprowadzonej diagnozy i na podstawie analizy SWOT.

Rezultaty zaplanowanych i zrealizowanych przedsięwzięć przyczyniły się niwelowania negatywnych zjawisk i problemów na obszarze objętym LSR, które zostały zdiagnozowane w czasie przygotowywania Lokalnej Strategii Rozwoju. Przeprowadzone działania skupiały się na aktywizacji gospodarczej i społecznej mieszkańców obszaru, rozwoju przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości społecznej oraz turystyki.

Dzięki działaniom LGD powstały nowe miejsca pracy i nowe przedsiębiorstwa, powstały nowe przestrzenie w zakresie zagospodarowania turystycznego oraz infrastruktury rekreacyjnej.

Wzrosła aktywność stowarzyszeń i fundacji oraz grup nieformalnych mieszkańców. Organizacje społeczne posiadają coraz większe doświadczenie oraz potencjał rozwojowy.

Tabela nr 21 Stopień osiągnięcia celów – wskaźniki rezultatu

Lp.	Nazwa wskaźnika	Zaplanowano	Suma osiągniętych wskaźników	Stopień realizacji wskaźnika %
CEL OGÓLNY I				
1.	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, projektach z zakresu	50	1865	3730

	ochrony środowiska i zmian klimatycznych (wsk. dla celu szczegółowego I.1.)			
2	Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej /rekreacyjnej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR (wsk. dla celu szczegółowego I.2, I.3)	200	3188	1594
3	Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty kulturowe (wsk. dla celu szczegółowego I.4)	200	20068	10034
CEL OGÓLNY II				
4	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	68	96	141
5	Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych	10	18	180
6	Liczba działalności odpłatnych i gospodarczych opartych o sieci współpracy	40	64	160
7	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych	100	116	116
CEL OGÓLNY III				
8	Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	100	380	380
9	Liczba osób, których kompetencje społeczne i udział w życiu lokalnym wzrósł poprzez działania projektowe	100	1187	1187
10	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania sie o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	90	132	146
11	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno - konsultacyjnych	360	192	192
12	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	288	308	107
13	Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: - przedsiębiorcy, - grupy defaworyzowane, - turyści	2 3 3	3 3 3	150 100 100

Źródło: dane własne LGD

Powyższe dane wskazują na zrealizowanie lokalnej strategii rozwoju na poziomie celów.

6.2. Ocena wpływu zrealizowanej LSR na kapitał społeczny

Pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich we wspólne działania na rzecz społeczności lokalnych to mocna strona Lokalnych Grup Działania Warmii i Mazur. Każda z LGD podejmuje tego typu działania, które w efekcie przyczyniają się wzmacniania lokalnego kapitału społecznego opartego na za wzajemnym zaufaniu i kooperacji.

W ramach realizacji LSR, Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek" podjęła szereg działań służących animowaniu aktywności społecznej oraz wspieraniu mieszkańców w działaniach na rzecz społeczności lokalnych. Część takich działań, zwłaszcza animacyjnych, realizowana była przez LGD, w większości jednak są to działania proponowane przez mieszkańców, instytucje samorządowe czy organizacje pozarządowe, które są w formie dotacji finansowane przez LGD. Skuteczność działań potwierdzają wyniki badań ankietowych określających wpływ realizacji LSR na poprawę jakości rożnych obszarów sfery publicznej i społecznej.

Ważnym aspektem aktywizacji mieszkańców jest włączenie społeczne, czyli ograniczanie zagrożenia społeczną marginalizacją. LGD część działań w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej skierowują do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności do ludzi młodych, zwłaszcza absolwentów szkół, osób 50+ czy też osób z niepełnosprawnością. Istotnym elementem działań aktywizacyjnych jest edukacja, w szczególności edukacja obywatelska oraz bardzo istotna w tym okresie programowania, edukacja ekologiczna. Ta pierwsza przyczynia się do wzrostu aktywności obywatelskiej, na przykład w organizacjach pozarządowych, młodzieżowych lub seniorskich radach gmin i powiatów, ta druga do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym tak istotnej kwestii, jak dbanie o zmieniający się klimat. LGD zachęcają mieszkańców do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań w sferze społecznej poprzez preferowanie tego typu przedsięwzięć, na przykład w sferze edukacji czy świadczenia usług społecznych.

Działalność LGD skutkuje powstaniem nowych form aktywności społecznej w postaci grup niesformalizowanych, stowarzyszeń zwykłych, stowarzyszeń rejestrowych, uczniowskich klubów sportowych, fundacji, spółdzielni socjalnych czy kół gospodyń wiejskich.

Wielopłaszczyznowe działania LGD w pobudzaniu aktywności społecznej, edukowaniu mieszkańców, działaniach Partnerskich łączących potencjały Partnerów biznesowych, publicznych i społecznych, wpłynęły wymiernie na rozwój kapitału społecznego na obszarze LGD „Warmiński Zakątek".

Szczególnie podkreśla się aktywność LGD w zakresie realizacji projektów komplementarnych, służących rozwojowi aktywności społecznej mieszkańców, w tym:
- w ramach projektu FIO – LGD jest liderem programu regrantingu i przyznaje granty do wysokości 5 tys. złotych na małe aktywności lokalne organizacji pozarządowych i grup nieformalnych,
- w ramach programu Działaj Lokalnie (jako ośrodek Działaj Lokalnie) przyznaje granty do wysokości 6 tys. złotych na małe aktywności lokalne organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, generujące dobro wspólne.

Liczba rocznie udzielanych dotacji podmiotom z obszaru LGD: 50.

6.3. Ocena wpływu realizacji LSR na rozwój przedsiębiorczości

Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek" poprzez działania w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju ze środków PROW 2014 – 2020 (działanie 19.2) oraz poprzez działania komplementarne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2014 – 2020 w obszarach:
- kształcenia zawodowego, poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy,
- tworzenia nowych firm (start – up) przez osoby pozostające bez zatrudnienia,
- wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka

W szczególnie wysokim zakresie pozytywnie wpłynęła na poziom przedsiębiorczości na obszarze działania rozumiany jako wzrost liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych, wzmocnienie potencjału funkcjonujących podmiotów, rozwój firm w branżach inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko – mazurskiego.

W ramach działań finansowanych z PROW 2014 – 2020 utworzonych zostało 73 miejsca pracy w formie nowych działalności gospodarczych (samozatrudnienie) i 31 miejsc pracy w formie nowych umów o pracę. Jest to najwyższy wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wśród lokalnych grup działania w województwie warmińsko – mazurskim. Alokacja środków na rozwój przedsiębiorczości wynosząca 2,18 mln EURO (tj. 53,1% budżetu LSR w ramach działania 19.2) na moment zakończenia opracowania dokumentu ewaluacyjnego została zrealizowana na poziomie powyżej 90%.
Powstały również 2 inkubatory przetwórstwa lokalnego, umożliwiające rozwój przedsiębiorczości w branży przetwórstwa owoców, warzyw, ziół i miodu.

Ponadto w ramach projektów finansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego województwa warmińsko – mazurskiego i PO WER na lata 2014 – 2020 zrealizowane zostały działania:
- dotacje inwestycyjne dla osób nieaktywnych zawodowo na rozpoczęcie działalności gospodarczej: 4 projekty o wartości powyżej 20 milionów złotych, dofinansowano utworzenie 471 nowych firm,
- finansowanie kursów i szkoleń zawodowych oraz staży zawodowych dla osób nieaktywnych zawodowo lub mało zarabiających: 6 projektów o wartości powyżej 5 milionów złotych, sfinansowano 325 osób, w tym 265 szkoleń zawodowych i 195 staży zawodowych (6 – miesięcznych u Pracodawców),
- finansowanie kursów i szkoleń zawodowych dla osób młodych: 1 projekt, 148 uczestników nabyło kwalifikacje zawodowe.

Wypracowane formy wspierania przedsiębiorców i osób poszukujących zatrudnienia czy wsparcia w tworzeniu firm, usankcjonowane w modelu wspierania przedsiębiorczości w formie inkubatora pozwoliły na intensywne wspieranie przedsiębiorców w okresie covid i ciągłe wzmacnianie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD. Model inkubowania przedsiębiorczości wiejskiej na poziomie wdrożeniowym jest testowany w ramach realizowanego projektu współpracy.

Wspieranie przedsiębiorczości staje się kluczową specjalizacją Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" i stanowi rekomendację rozwojową na nowy okres programowania unijnego. Szczególną rolę rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej należy upatrywać w modelach rozwojowych smart village.

6.4. Ocena wpływu realizacji LSR na turystykę i dziedzictwo kulturowe

Obszar działania LGD „Warmiński Zakątek" obejmuje terytorium historycznej Warmii, którą cechują unikalne walory środowiska naturalnego, różnorodność kulturowa, narodowościowa oraz zróżnicowane dziedzictwo kulturowe. Zróżnicowanie to wynika z burzliwej historii regionu, zmieniającej się ich przynależności państwowej i różnorodności etnicznej. Do najważniejszych elementów trwałych dziedzictwa kulturowego Warmii należą: obiekty sakralne zwłaszcza posiadające status miejsc pielgrzymkowych, grodziska pruskie, kościoły i kapliczki przydrożne, pałace i dwory. Kultura ludowa to własna gwara, kultura pisana, obyczaje i tradycje warmińskie, dziedzictwo kulinarne.

Działania wdrażane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym:
- wspieranie inwestycji w niekomercyjną infrastrukturę społeczną,
- wspieranie inwestycji w zachowanie zabytków,
- realizowanie programów grantowych w obszarze rozwijania aktywności społecznej

wymiernie pozytywnie wpłynęły na rozwój dziedzictwa kulturowego poprzez zachowanie obiektów cennych i upowszechnianie tradycji i kultury warmińskiej wśród mieszkańców obszaru LGD.

Podkreślić należy działania LGD wyróżniające pośród pozostałych grup województwa warmińsko – mazurskiego polegające na upowszechnianiu i zachowaniu tradycji kulinarnych Warmii, w tym uruchomienie własnej przestrzeni sprzedażowej w postaci kawiarni i sklepiku regionalnego, dystrybuujących rękodzieło i żywność oparte o tradycyjne receptury i wzornictwo warmińskie.

Analiza potencjału i potrzeb w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego wskazuje 3 rekomendacje rozwojowe:
- modelowanie wykorzystania obiektów sakralnych (zwłaszcza pielgrzymkowych) do rozwoju turystyki,
- wzmocnienie preferencji w rozwijaniu przedsiębiorczości w oparciu o dziedzictwo kulturowe,
- rozwój narzędzi do rozwijania branż zdrowej żywności opartej o tradycyjne receptury i lokalne zasoby.

Atrakcyjność turystyczna Warmii wynika z niepowtarzalnych walorów przyrodniczych, w tym wysokiego stopnia lesistości, wielości miejsc cennych przyrodniczo, w tym 4 rezerwatów przyrody, 8 ekosystemów przyrodniczych włączonych do sieci NATURA 2000, obszarów chronionego krajobrazu, mnogości jezior i rzek oraz różnorodności gatunkowej fauny i flory.

Wsparciu rozwoju turystyki w ramach wdrażania LSR służyły przedsięwzięcia wszystkich 3 celów strategicznych, w tym zwłaszcza przedsięwzięcia:
- wspieranie inwestycji w niekomercyjną infrastrukturę społeczną, w tym powstawanie placów zabaw, traktów spacerowych, siłowni zewnętrznych, altan, centrów integracji,
- dotacje na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczych w obszarze usług turystycznych i okołoturystycznych, w tym w zakresie nowych miejsc noclegowych, obiektów gastronomicznych, konferencyjnych i szkoleniowych, usług odnowy biologicznej, obsługi ruchu turystycznego , wypożyczalni sprzętu wodnego i turystycznego, pracowni i centrów szkoleniowych rękodzieła, internetowej platformy turystycznej,
- realizowanie programów grantowych w obszarze turystyki, finansujących projekty organizacji pozarządowych i grup nieformalnych o charakterze nowych obiektów i / lub ofert turystycznych,
- uruchomienie własnej oferty turystycznej w postaci kawiarni Warmia Caffe,
- prowadzenie przez LGD działalności odpłatnej polegającej na organizacji zorganizowanych pobytów turystycznych dla grup,

- współpraca w budowaniu marek lokalnych.

Analiza stopnia wdrażania strategii wskazuje na osiągnięcie założeń w obszarze turystyki w stopniu wyższym niż zakładano (w ujęciu wskaźnikowym). Dane statystyczne za okres wdrażania LSR są zniekształcone przez skutki COVID, które w znacznym stopniu ograniczyły ruch turystyczny na Warmii, niemniej w okresie badawczym notowany jest wzrost natężenia ruchu turystycznego.

6.5. Ocena wpływu realizacji operacji w zakresie realizacji potrzeb grup defaworyzowanych

Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" identyfikuje grupy defaworyzowane w 2 obszarach:

- ze względu na dostęp do rynku pracy - osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety zamieszkujące obszary wiejskie (miejscowości do 5 tys. mieszkańców), charakteryzujące się wyższym stopniem wykluczenia na rynku pracy, trudnościami z dotarciem do informacji i jej przyswajaniem,
- ze względu na dysfunkcje społeczne - osoby osierocone, kobiety wychowujące dzieci, w tym z rodzin wielodzietnych, osoby niepełnosprawne i po przebytych długotrwałych lub ciężkich chorobach, osoby bezradne w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, osoby dotknięte przemocą w rodzinie, alkoholizmem, charakteryzujące się niską efektywnością działania, ograniczeniem mobilności i dostępu do informacji, bezradnością, ograniczeniami zdrowotnymi.

LGD w strategii zaplanowało działania dedykowane wyłącznie osobom z grup defaworyzowanych i dopasowane do ich potrzeb:

a) na poziomie przedsięwzięć
   – w ramach przedsięwzięcia wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych, 2 projekty grantowe dedykowano wyłącznie zabezpieczeniu potrzeb osób z grup defaworyzowanych, dotyczące wzmocnienia kapitału społecznego i ekonomii społecznej,
   - w ramach rozwijania przedsiębiorczości jeden konkurs na utworzenie nowych firm (start – up) kierowany był wyłącznie do osób spełniających kryteria przynależności do grup defaworyzowanych,
b) na poziomie kryteriów oceny – w każdym konkursie w kryteriach jakościowych uwzględnione zostały preferencje dla osób z grup defaworyzowanych (w zakresie tworzenia miejsc pracy, infrastruktury odpowiadającej na potrzeby osób z grup defaworyzowanych, działań „miękkich" adekwatnych do potrzeb osób z grup defaworyzowanych,
c) na poziomie narzędzi i metod komunikacji – organizowano spotkania dedykowane osobom z grup defaworyzowanych, z uwzględnieniem specjalnych narzędzi pracy, uproszczonych sposobów informowania, dostępu dla osób dysfunkcyjnych.

Założone w LGD narzędzia wsparcia osób z grup defaworyzowanych zostały wdrożone w pełni, chociaż podczas wywiadów focusowych pracownicy LGD i członkowie zarządu podkreślali szczególną trudność dotarcia do tej grupy odbiorców.

Dodatkowo efekty działań na rzecz osób z grup defaworyzowanych zostały wzmocnione przez działania komplementarne LGD dotyczące aktywizacji zawodowej i tworzenia miejsc pracy oraz rozwoju aktywności społecznej (opisane w części dotyczącej efektów działań w obszarze przedsiębiorczości).

Należy podkreślić, że LGD na bieżąco diagnozowało problemy osób z grup defawotyzowanych, w tym w partnerstwie z instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy, na etapie ewaluacji wskazało modyfikacje założeń dla przyszłego programowania, osiąga wymierne i wyróżniające efekty działań w obszarze.

Proponowane nowe ujęcie grup defaworyzowanych zostało ujęte w punkcie 5.1 opracowania, tj.:

Grupy defaworyzowane ze względu na dysfunkcje społeczne
Kobiety/ Opiekunowie wychowujące dzieci, w tym z rodzin wielodzietnych Seniorzy, tj. osoby po 60 roku życia Migranci (grupa o wysokiej potrzebie wsparcia na etapie ewaluacji, do weryfikacji na etapie zatwierdzenia LSR)
Grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy (sugestie)
Osoby bezrobotne Osoby z niepełnosprawnościami Osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych Kobiety zamieszkujące obszary wiejskie (miejscowości do 5 tys. mieszkańców) Osoby powyżej 50 roku życia Domownicy gospodarstw rolnych

6.6 Innowacyjność

Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" definiuje innowacyjność: innowacyjność rozumie się wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych oraz wskazuje jakie informacje powinno zawierać uzasadnienie innowacyjności: Wnioskodawca powinien wskazać precyzyjnie nazwę elementu wniosku / procesu którego dotyczy innowacyjność, wskazać typ wdrażanej innowacyjności posługując się arkuszem pomocniczym (załączonym do dokumentów konkursowych)lub dołączając opinię o innowacyjności (Wnioskodawcy zobowiązani do załączenia biznesplanu opisują innowacyjność w tym dokumencie).

Dla działań konkursowych spełnienie kryterium innowacyjności było weryfikowane przez Członków Rady LGD podczas oceny wniosków na podstawie:
- opisu zawartego w formularzu wniosku,
- opisu zawartego w biznesplanie,
- pomocniczego arkusza uzasadnienia innowacyjności (nieobowiązkowego),
- własnej wiedzy, doświadczenia oraz znajomości obszaru objętego LSR.

Kryterium oceniane było według hierarchii „spełnia", „nie spełnia" i stanowiło największą przestrzeń dyskusji podczas obrad Rady, gdyż Wnioskodawcy „walcząc" o zdobycie punktów przedstawiali argumentacje rozbieżne od faktycznych walorów technologii czy procesów i nie wpisujące się w zamieszczoną w strategii definicję innowacyjności. Konieczność doprecyzowania definicji innowacyjności została podkreślona poczas debaty open – space. Ocena przyznawana w ramach kryterium była również główną przyczyną składanych przez

wnioskodawców protestów od wyników oceny Rady LGD. Wszystkie protesty dotyczące kryterium innowacyjności zostały negatywnie rozpatrzone przez Samorząd Województwa.

Wdrażanie przedsięwzięć innowacyjnych stanowi horyzontalny kierunek wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Należy zaznaczyć, że w ramach działania 19.2 dofinansowano kilkanaście przedsięwzięć uznanych za innowacyjne, w tym głównie dotyczących innowacyjnych produkcji (łodzie aluminiowe, konstrukcje stalowe, konstrukcje szkieletowe), zakupu urządzeń zawierających innowacyjne w regionie rozwiązania technologiczne (w tym dla produkcji meblarskiej, obróbki drewna), wdrażających innowacje procesowe (głownie w obszarze ekonomii społecznej i inkubatorów przetwórstwa lokalnego).

Do kluczowych rekomendacji dla przyszłego okresu programowania należy:
- weryfikacja definicji innowacyjności,
- wdrożenie instrumentów wsparcia beneficjentów w poszukiwaniu rozwiązań innowacyjnych, w tym zaprojektowanych w modelu inkubowania przedsiębiorczości.

6.7. Ocena skuteczności i efekty działania wdrażania projektów współpracy

Projekty współpracy są komplementarne z innych działaniami LGD i znakomicie wpisują się w cele jakie zostały określone w LSR. Stanowią też dobrą formę kooperacji LGD i poprzez wymianę doświadczeń, korzystanie z wypracowanych przez partnerów pomysłów, wpływają na rozwój umiejętności współdziałania w realizowaniu istotnych dla społeczności lokalnych celów. Poza korzyściami merytorycznymi wynikającymi z tematyki i zakresu współpracy, projekty te rozwijają umiejętności społeczne uczestników w obszarze nawiązywania współpracy, zasad współpracy, budowania zaufania, odpowiedzialności. W przyszłym okresie programowania należy rozwijać projekty współpracy w nowych obszarach tematycznych zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami. Celowe jest także kontynuacja współpracy ze sprawdzonymi i solidnymi partnerami zarówno w regionie, w kraju jak i za granicą.

Efektywność działań zaprojektowanych i realizowanych w ramach projektów współpracy ocenia się wysoko.

Poziom wykorzystania budżetu (z projektowanym aneksem realizowanej operacji pn. Inkubowanie Przedsiębiorczości Wiejskiej – 100% dostępnych środków (tj. 10% poddziałania 19.2).

Ważnym elementem nowego programowania PROW jest umacnianie funkcjonujących i sprawdzonych sieci współpracy, rozwój współpracy w obszarach kluczowych potencjałów rozwojowych takich jak inicjatywa cittaslow, slowfood, ekonomia społeczna.

Ważne jest również angażowanie do współpracy partnerów na poziomie lokalnym.

6.8. Ocena skuteczności i efektywności działań biura LGD

Ocena funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" została oparta o:
- wyniki badań ankietowych z jakości wyświadczonego doradztwa,
- poziom realizacji budżetu na poziomie podpisanych umów i wypłaconych środków,

- stopień realizacji planu komunikacji.

Funkcjonowanie LGD „Warmiński Zakątek" należy ocenić jako bardzo dobre. Jest bardzo wysoko oceniane przez Zarząd LGD (wywiad focusowy) oraz mieszkańców obszaru (debata open space).

Zatrudniona kadra wykazuje się dużą znajomością lokalnych potrzeb. Systematycznie i poprawnie świadczone są usługi doradcze, których zakres przedmiotowy znacznie wykracza poza doradztwo w przygotowaniu wniosków i rozliczaniu operacji.

Informacje o prowadzonych naborach są upowszechniane poprzez różnorodne środki (ulotki, ogłoszenia, komunikaty na stronie, organizację spotkań informacyjnych na terenie wszystkich gmin). Wszystkie te aktywności wpływają na szerokie zainteresowanie udziałem w realizacji przedsięwzięć oraz na jakość składanych wniosków o dofinansowanie.

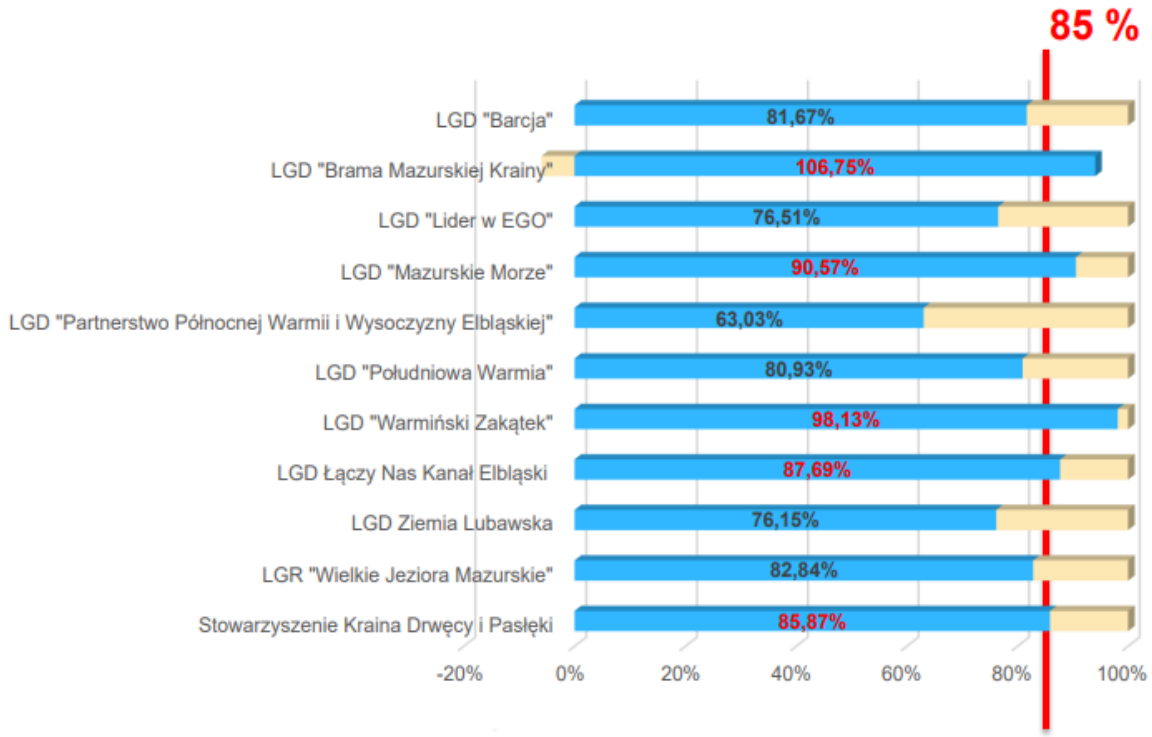

źródło: Samorząd województwa warmińsko – mazurskiego

Ocena funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" wskazuje szczególne kompetencje i umiejętności kadry w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania na działania komplementarne do PROW 2014 – 2020, w sposób istotny wzmacniające stopień i efektywność realizacji lokalnej strategii rozwoju, obrazowane przez wskaźniki:

- 23 projekty finansowane z e środków UE w ramach programów regionalnych i POWER, innych zagranicznych, krajowych,
- dofinansowanie ponad 500 projektów społecznych w formie małych grantów,
- sfinansowanie utworzenia 471 nowych firm przez osoby nieaktywne zawodowo,
- sfinansowanie podniesienia kompetencji zawodowych przez kursy i szkolenia zawodowe, staże zawodowe i pośrednictwo pracy 505 Uczestników projektów.

Organizacja poza biurem LGD samodzielnie prowadzi dwie działalności o charakterze odpłatnym:

- kawiarnię Warmia Caffe w ramach inkubowania przedsiębiorczości,
- klub dziecięcy Eko Maluch jako formę aktywizacji zawodowej rodziców.

Posiada:
-status instytucji szkoleniowej,
- status instytucji pośrednictwa pracy,
- międzynarodowy certyfikat jakości SUS.2.0,
- spełnia standardy instytucji otoczenia biznesu.

6.9. Ocena procesu wdrażania LSR

Podstawowym zadaniem w działalności LGD jest przygotowanie i realizacja lokalnej strategii rozwoju (LSR), zgodnie z wymogami unijnymi i krajowymi. Ustawa o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności określa sposób przygotowania, wyboru i realizacji lokalnych strategii rozwoju.

W ramach LSR wsparcie z PROW udzielane jest przez LGD „Warmiński Zakątek" w obszarze przedsięwzięć:

A. Wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych

B. Rozwój przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR

a) START – UP – podejmowanie działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia przedsiębiorczości osób z grup defaworyzowanych pod względem dostępu do rynku pracy.
   Preferowane branże działalności gospodarczej: wykorzystujące lokalne produkty rolne, wdrażające technologie przyjazne środowisku/ przeciwdziałające zmianom klimatu, przedsięwzięcia innowacyjne.
   Dofinansowanie projektu jest związane z koniecznością utworzenia co najmniej 1 miejsca pracy w formie samozatrudnienia lub na podstawie umowy o pracę (spółdzielczej umowy o pracę) – co najmniej 1 etat,
b) Rozwijanie działalności gospodarczej – dywersyfikacja działalności gospodarczej, z utworzeniem co najmniej 1 miejsce pracy przez mikro i małych przedsiębiorców. Priorytetowe działalności gospodarcze: odpowiadające na potrzeby grup defaworyzowanych, tworzące miejsca pracy dla osób z grup defaworyzowanych (na rynku pracy), realizowane w branżach: przetwórstwo produktów rolnych, związanych z rozwojem turystyki, rekreacji (w tym gastronomia, miejsca noclegowe), usług dla ludności: zdrowotnych, prozdrowotnych, kierowanych do osób starszych, edukacyjnych. W ramach działania możliwe jest również udzielenie dotacji dla osób będących rolnikami (ubezpieczenie w KRUS) na różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej w obszarach produkcji żywności i napojów,
c) Tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom. W ramach operacji obowiązkowe jest utworzenie co najmniej 1 miejsca pracy. Preferowane będą projektu planujące działania na rzecz z udziałem grup defaworyzowanych i podmiotów ekonomii społecznej, a także oferujące szeroki zakres usług doradczych,
d) Podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów (projekty towarzyszące zakresowi a i b),
e) Upowszechnianie idei ekonomii społecznej (wioski tematyczne, spółdzielczość socjalna, działalność odpłatna i gospodarcza organizacji pozarządowych)
f) Szkolenia, doradztwo i działania animacyjne na rzecz rozwoju przedsiębiorczości

C. Tworzenie sieci podmiotów prowadzących działalność na obszarze objętym LSR, współpracujących w zakresie *świadczenia usług turystycznych, krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków zbytu, produktów i usług lokalnych*
D. Rozwój rynków zbytu produktów i usług lokalnych z wyłączeniem targowisk
Zakres operacji musi odpowiadać zakresowi określonemu w nazwie przedsięwzięcia.
Sposób realizacji przedsięwzięcia: programy dotacyjne w ramach ogłaszanych konkursów, operacja własna.
Maksymalna wartość dofinansowania poszczególnych działań: 100 000 złotych.
Poziom dofinansowania: zgodnie z obowiązującymi przepisami.
E. Zachowanie dziedzictwa lokalnego
F. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury

G. Promowanie: produktów lub usług lokalnych, rynków zbytu produktów i usług lokalnych, turystyki, rekreacji lub kultury

H. Realizacja projektów współpracy

Poziom wdrażania działań Lokalnej Strategii Rozwoju jest wysoki, z pozyskanych od Samorządu Województwa warmińsko – mazurskiego danych wynika że stopień realizacji strategii sięga 100% i jest drugim w województwie wynikiem ilościowym.

Należy jednak podkreślić, że osiągniecie wysokiego stopnia realizacji LSR było możliwe po wydłużeniu okresu programowania PROW 2014 – 2020. Przeciągające się procedury wyboru operacji, nawarstwienia wniosków ocenianych na poziomie samorządu województwa wydłużały czas od złożenia wniosku do wyboru operacji.

Dodatkowym utrudnieniem był również okres covid, wyhamowujący kontakty wewnątrz organizacji oraz aktywność potencjalnych beneficjentów w aplikowaniu o fundusze zewnętrzne.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER we wdrażaniu LSR

LEADER jest sprawdzoną metodą działania a jej skuteczność w praktyce wynika ze stosowania przez LGD kilku podstawowy zasad: oddolność, terytorialność, zintegrowanie działań, zasobów i kompetencji różnych sektorów i różnych interesariuszy, partnerstwo, innowacyjność, decentralizacja zarządzania i finansowania, sieciowanie i współpraca.

Lokalna Grupa Działania to nazwa własna określająca podmiot działający na określonym obszarze w oparciu o podejście LEADER. Akronim LEADER pochodzi od francuskiego określenia „Liaison Entre Actions de Développement de l´Économie Rurale“, czyli powiązanych działań służących rozwojowi gospodarki wsi. LEADER powstał w odpowiedzi na niezdolność tradycyjnej, odgórnej polityki do rozwiązywania problemów obszarów wiejskich Europy. Podejście LEADER w Unii Europejskiej zostało po raz pierwszy wprowadzone jako inicjatywa wspólnotowa, czyli rodzaj eksperymentalnego instrumentu finansowego unijnej polityki strukturalnej. Jego celem było wsparcie rozwoju obszarów wiejskich. Opiera się ono na kilku zasadach, z których najważniejsze jest partnerstwo oraz oddolność planowania i realizacji działań (zasady podejścia LEADER opisane zostały w części 4 niniejszego opracowania). LGD jest głównym narzędziem stosowania podejścia LEADER do rozwoju obszaru poprzez bezpośrednie angażowanie lokalnych przedstawicieli w opracowywanie i realizację lokalnych strategii rozwoju.

W obecnym okresie programowania (2014 - 2020) podejście LEADER zostało wykorzystane w ramach instrumentu RLKS - rozwój lokalny kierowany przez społeczność (ang. Community-led local development – CLLD). Obecnie realizowany jest kolejny program na lata 2014-2020, w trakcie są dokumenty wykonawcze do nowego PROW 2021 – 2027.

Głównymi celami PROW 2014-2021 są:

- poprawa konkurencyjności rolnictwa,

- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu,

- zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

PROW zawiera szereg instrumentów służących realizacji tych celów, jednym z nich jest podejście LEADER.

Oddolność i oparcie działań zarówno lokalnej grupy działania jak i wspieranych beneficjentów o partnerstwa, dostrzeganie potrzeb i inicjatyw na poziomie lokalnym, pozwala w najlepszym stopniu wykorzystać dostępne fundusze i poprawiać warunki życia na obszarach wiejskich.

Wartością dodaną podejścia leader jest również wzmocnienie działań zaplanowanych w ramach funduszu wiodącego, czyli Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, przedsięwzięciami finansowanymi z innych źródeł.

Na etapie badania focusowego Pracownicy biura LGD wskazali zastosowanie podejścia leader (5 cech)na poziomie każdego projektu zrealizowanego ze środków innych niż PROW.

7.Podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje na nowy okres programowania

Podsumowując zebrane w procesie ewaluacji informacje, pozwalają na stwierdzenie, że Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" realizowana jest zgodnie z założeniami, a osiągnięte wyniki finansowe i rzeczowe są bardzo dobre.
Do działań, dla których na moment ewaluacji nie osiągnięto założonych efektów (pomimo wielokrotnego ogłaszania konkursów) należą: rynki zbytu produktów i usług lokalnych, sieci współpracy (…).
Należy rozważyć potrzebę potencjalnych beneficjentów lub (jak w przypadku rynków zbytu) zmienić instrument na operację własną.
W celu systematycznego podnoszenie efektywności i jakości działań LGD, warto byłoby wdrożyć kilka rekomendacji. Ich realizacja przyczyni się do wzrostu aktywności mieszkańców i ich wsparciu w realizacji dofinansowanych projektów/operacji. Istnieje także obszar do poprawy kanałów informacyjnych i promocyjnych działania LGD, co przyczyni się do zwiększenie rozpoznawalności LGD w środowisku.
Rekomendacje dla poszczególnych płaszczyzn tematycznych opisane zostały na poziomie poszczególnych obszarów badawczych, w tym:

A) Na poziomie rzeczowej i finansowej realizacji LSR rekomenduje się przy najbliższej zmianie LSR:
- dostosowanie wielkości wskaźników rezultatu w związku z faktycznym wysokim przekroczeniem wartości,
- aktualizowanie wskaźników produktu (zwiększenie wartości) w zakresie działań dla których zaplanowano do ogłoszenia konkursy,
- weryfikację wskaźnika w zakresie sieci współpracy lub szybkie ponowne ogłoszenie konkursu we wskazanym zakresie.

B) Na poziomie wpływu na rozwój przedsiębiorczości - stwierdza się, że wspieranie przedsiębiorczości staje się kluczową specjalizacją Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek" i stanowi rekomendację rozwojową na nowy okres programowania unijnego. Szczególną rolę rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej należy upatrywać w modelach rozwojowych smart village. Grupą wymagającą wsparcia jest sektor gospodarstw rolnych w zakresie nowych działalności nie związanych z rolnictwem. Ponadto rekomendacja obejmuje prowadzenie przez LGD działalności jako:
- instytucja otoczenia biznesu,
- do akredytacji: ośrodek wsparcia ekonomii społecznej

C) Analiza potencjału i potrzeb w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego wskazuje 3 rekomendacje rozwojowe:
- modelowanie wykorzystania obiektów sakralnych (zwłaszcza pielgrzymkowych) do rozwoju turystyki,
- wzmocnienie preferencji w rozwijaniu przedsiębiorczości w oparciu o dziedzictwo kulturowe,
- rozwój narzędzi do rozwijania branż zdrowej żywności opartej o tradycyjne receptury i lokalne zasoby.

D) Rekomenduje się weryfikację katalogu grup defaworyzowanych – proponowany katalog w rodziale 6.

E) Rekomendacje w zakresie innowacyjności:
- weryfikacja definicji innowacyjności,
- wdrożenie instrumentów wsparcia beneficjentów w poszukiwaniu rozwiązań innowacyjnych, w tym zaprojektowanych w modelu inkubowania przedsiębiorczości.

F) Ważnym elementem nowego programowania PROW jest umacnianie funkcjonujących i sprawdzonych sieci współpracy, rozwój współpracy w obszarach kluczowych potencjałów rozwojowych takich jak

inicjatywa cittaslow, slowfood, ekonomia społeczna. Bardzo dużą wartość dla rozwoju obszaru LGD, wzrostu przedsiębiorczości, kreatywności, sieciowania i innowacyjności, należy kontynuować projekty współpracy z partnerami w Regionie, w kraju i za granicą, ze szczególnym uwzględnieniem partnerskich LGD z Regionu Umbria we Włoszech.

Ważne jest również angażowanie do współpracy partnerów na poziomie lokalnym.

G) Wskazane jest systematyczne doskonalenie komunikacji z mieszkańcami poprzez stronę internetową, dostosowanie jej do nowych wymogów sprzętu, większa przejrzystość treści i ich układ na stronie, zwiększenie korzystania przez LGD z mediów społecznościowych, poprzez stałe zamieszczanie treści na FB i innych powszechnie używanych portalach społecznościowych.

8. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Formularz ankiety dotyczącej badania efektywności świadczonych usług doradczych

ANKIETA SATYSFAKCJI

Praca biura oraz kompetencje pracowników biura LGD

Prosimy o ocenę pracy biura oraz kompetencji pracowników LGD, z którego usług Państwo skorzystaliście. Pozwoli nam to na podniesienie jakości pracy biura. Jednocześnie dziękujemy za dokonanie oceny .

1) Ocena pracy biura LGD (proszę zakreślić jedną ocenę przy każdej kategorii)

Godziny otwarcia biura	1	2	3	4	5
Lokalizacja (miejsce, parking)	1	2	3	4	5
Czytelność strony internetowej	1	2	3	4	5
Dostępność materiałów informacyjnych	1	2	3	4	5
Dyspozycyjność pracowników (kontakt telefoniczny, mailowy)	1	2	3	4	5
Skuteczność załatwiania spraw	1	2	3	4	5

2) Ocena kompetencji pracownika : ……(imię i nazwisko pracownika)
(proszę zakreślić jedną ocenę przy każdej kategorii)

Przygotowanie merytoryczne	1	2	3	4	5
Adekwatność przekazanych informacji w stosunku do zgłaszanych potrzeb	1	2	3	4	5
Przystępność przekazanych informacji	1	2	3	4	5
Komunikatywność	1	2	3	4	5
Kultura osobista	1	2	3	4	5

3) Uwagi.

_____

_____

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!

Formularz ankiety udostępnionej on – line mieszkańcom obszaru LGD „Warmiński Zakątek”

BADANIE ANKIETOWE

DIAGNOZA OBSZARU DZIAŁANIA LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK” NA POTRZEBY EWALUACJI DZIAŁALNOSCI I PRZYGOTOWANIA LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2023 - 2027

Szanowni Państwo, Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” rozpoczęła prace nad przygotowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju na nowy okres programowania funduszowego 2023 -2027. Niniejsza ankieta ma na celu dostarczenie informacji na temat problemów, potrzeb, oczekiwań, potencjału rozwojowego obszaru i i wizji mieszkańców obszaru LGD „Warmiński Zakątek” w różnych sferach życia. Zależy nam na przygotowaniu założeń strategicznych w oparciu o opinie mieszkańców naszego obszaru, zwłaszcza w przestrzeniach poprawy warunków życia, rozwoju przedsiębiorczości i miejsc pracy, rozwoju edukacji i aktywności społecznej, wzrostu atrakcyjności turystycznej i tworzenia nowych innowacyjnych ofert turystycznych, z jednoczesnym poszanowaniem środowiska naturalnego i wykorzystania zasobów naturalnych i podnoszenia świadomości w zakresie ochrony klimatu.
Ankieta jest anonimowa, jej wypełnienie zajmie kilka minut !! Dla nas ważny jest głos każdego mieszkańca obszaru LGD!

METRYCZKA

Zamieszkuję

- ❑ miasto
- ❑ miejscowość wiejską powyżej 500 mieszkańców
- ❑ wieś do 500 mieszkańców

Płeć

- ❑ kobieta
- ❑ mężczyzna

Wiek

- ❑ do 16 lat
- ❑ 16 – 30 lat
- ❑ 30 – 60 lat
- ❑ Powyżej 60 lat

Analiza potrzeb mieszkańców

1) **Jak ocenia Pani/Pan poziom życia w miejscu zamieszkania jako prywatne subiektywne odczucie :**

- ❑ Bardzo dobry
- ❑ dobry
- ❑ zadawalający
- ❑ zły
- ❑ trudno powiedzieć

2) **Proszę podać, w jakim stopniu Pan/Pani zgadza się bądź nie, ze stwierdzeniami dotyczącymi Pani/Pana gminy. Proszę zakreślić liczbę, która jest najbliższa Pani/Pana opinii.**

Lp.	Treść opinii	Zdecydowanie się zgadzam	Zgadzam się	Nie mam zdania	Nie zgadzam się	Zdecydowanie się nie zgadzam

1	Moja gmina jest przyjaznym miejscem, w którym żyje się komfortowo i bezpiecznie	1	2	3	4	5
2	Moja gmina jest atrakcyjna i dobrze utrzymana, czysta.	1	2	3	4	5
3	Mieszkańcy gminy odgrywają znaczącą rolę, mając realny wpływ na działania podejmowane przez władze mojej gminy	1	2	3	4	5
4	Obecna polityka i programy władz mojej gminy są właściwie ukierunkowane dla zrównoważonego rozwoju w gminie.	1	2	3	4	5
5	Obecna infrastruktura techniczna (wodociągi/kanalizacja/gazyfikacja) w mojej gminie jest na poziomie zadawalającym	1	2	3	4	5
6	Infrastruktura drogowa, w tym stan dróg , infrastruktura ścieżek pieszych i rowerowych, bezpieczeństwo w ruchu są zadowalające	1	2	3	4	5
7	Jakość bazy oświatowej i zabezpieczenie dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym są zadowalające	1	2	3	4	5
8	Dostępność placówek i innych form opieki nad dziećmi do lat 3 zabezpiecza potrzeby mieszkańców	1	2	3	4	5
9	Obecna oferta kulturalna w mojej gminie jest dla mnie wystarczająca i zapewnia moje potrzeby	1	2	3	4	5
10	Obecna oferta turystyczno - rekreacyjna (uwzględniając również infrastrukturę sportową) w mojej gminie jest dla mnie wystarczająca i zapewnia moje potrzeby	1	2	3	4	5
11	Oferta zajęć, programów skierowanych dla osób starszych 50+ w mojej gminie jest ciekawa i	1	2	3	4	5

	zapewnia potrzeby osób w tym wieku					
12	Na obszarze mojej gminy nie ma problemu ze znalezieniem pracy	1	2	3	4	5
13	Na obszarze mojej gminy dostępna jest oferta rozwoju zawodowego, w tym kursy zawodowe	1	2	3	4	5
14	Liczba lokali gastronomicznych i miejsc noclegowych zabezpiecza potrzeby mieszkańców i turystów	1	2	3	4	5
15	Mieszkańcy obszaru LGD utożsamiają się z regionem, tradycjami, dziedzictwem kulturowym	1	2	3	4	5

3) Proszę wymienić 5 najważniejszych spraw, które powinny zostać rozwiązane w Pani/Pana miejscu zamieszkania: (gdzie 1 jest najważniejsze a 5 najmniej ważne)
   a. Rozwój turystyki, nowe obiekty, atrakcje, oferta turystyczna ___
   b. Kształcenie dorosłych (uniwersytety III wieku, klub seniora) ___
   c. Programy pozaszkolnej edukacji dla dzieci i młodzieży ___
   d. Bezpieczeństwo publiczne ___
   e. Programy dla seniorów (w obszarze kultury, profilaktyki zdrowia, włączenia społecznego) ___
   f. Pomoc dla rodziców z małymi dziećmi i ułatwienie powrotu do pracy dla rodziców / opiekunów ___
   g. Dostępność usług ochrony i profilaktyki zdrowia __
   h. Dostęp do wysokosprawnego internetu i nowych technologii ___
   i. Rozwój infrastruktury i wyposażenia instytucji kultury ___
   j. Możliwości rozwoju przedsiębiorczości___
   k. Zwiększenie infrastruktury sportowej ___
   l. Parki i przestrzenie publiczne ___
   m. Ochrona środowiska, gospodarka odpadami____
   n. Zwiększony wpływ społeczności w decyzjach publicznych dotyczących inwestycji infrastrukturalnych i przestrzeni publicznych ___
   o. Przeciwdziałanie wykluczeniu energetycznemu___
   p. Wodociągi i jakość wody ___
   q. Sieci kanalizacyjne ___
   r. Stan dróg / poprawa bezpieczeństwa drogowego ___
   s. Rozwój ogólnodostępnej komunikacji zbiorowej wewnątrz gminy ___
   t. Możliwość rozwoju przedsiębiorstw społecznych, stowarzyszeń i fundacji ___
   u. Możliwość rozwoju przedsiębiorców w regionie i stosowanie przyjaznych procedur rozwoju inwestycyjnego dla przedsiębiorców przez urzędników___
   v. Inne (jakie?) _____

4) Jakie rodzaje aktywności prowadzonych w małych miejscowościach wpływają na
- ❑ Działalność świetlicy wiejskiej

- ❑ Prężnie działające stowarzyszenie / fundacja
- ❑ Cykliczne imprezy
- ❑ Wspólne akcje społeczne
- ❑ Obecność liderów, czyli osób które inicjują różne aktywności
- ❑ Wspólny cel / działanie / potrzeba rozwiązania wspólnego problemu
- ❑ Inne (jakie?)

5) Jakie działania mogłyby pozytywnie wpłynąć na aktywność przedsiębiorczą na wsi? (nowe miejsca pracy., nowe firmy, aktywność przedsiębiorcza organizacji pozarządowych)

- ❑ Wsparcie rodziców w opiece nad dziećmi / odrabianiu lekcji
- ❑ Pomoc specjalistów i pieniądze na zakładanie firm
- ❑ Specjalizacja wsi – określenie potencjału rozwojowego i branży, która stanowi największy potencjał w miejscowości / sołectwie / regionie
- ❑ Lepszy dostęp do internetu i nowych technologii
- ❑ Możliwość zdobycia nowych kwalifikacji zawodowych
- ❑ Poprawa dostępności komunikacyjnej do miejscowości
- ❑ Inne (jakie?)

6) Jaki typ wydarzeń, imprez kulturalnych powinien znaleźć się w ofercie kulturalnej Pani/Pana gminy? Można zaznaczyć trzy typy.

- ❑ koncerty muzyczne,
- ❑ wystawy czasowe, okolicznościowe,
- ❑ spektakle teatralne,
- ❑ spotkania z ciekawymi ludźmi,
- ❑ pokazy filmowe,
- ❑ imprezy kulinarne (festyny, pikniki)
- ❑ aktywne formy edukacji kulturalnej i turystycznej jakimi są gry terenowe, questy
- ❑ inne (podaj jakie?)……..……

7) Jakiego rodzaju infrastruktura / przedsięwzięcia wpłynęłyby pozytywnie na wzrost atrakcyjności turystycznej / zamieszkania gminie?Jak Pani/Pan ocenia ofertę rekreacyjno – turystyczną (rajdy rowerowe, piesze, noridc walking, spływy kajakowe i inne) ośrodka kultury i/lub sportu w miejscu zamieszkania?

- ❑ Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej,
- ❑ Rozwój zorganizowanej oferty spędzania czasu wolnego (rajdy rowerowe, piesze, noridc walking, spływy kajakowe i inne)
- ❑ Nowa oferta kulturalna
- ❑ Doposażenie świetlicy wiejskiej i terenu wokół
- ❑ Oznakowanie atrakcji turystycznych
- ❑ Funkcjonowanie informatora on line w zakresie oferty spędzania czasu wolnego i atrakcji turystycznych

8) Czy społeczność lokalna powinna mieć wpływ na proces kształtowania przestrzeni publicznej i kierunków rozwoju infrastrukturalnego w gminie?

    - ❑ tak, np. za pośrednictwem organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, radnych lub instytucji zajmujących się rozwojem przestrzeni publicznej i infrastrukturą budowlaną
    - ❑ nie, bo to zadanie dla ekspertów;
    - ❑ powinno brać się pod uwagę zarówno uwagi ekspertów jak i opinię publiczną
    - ❑ jest mi to obojętne;
    - ❑ inne

(Proszę wpisać preferowane rozwiązanie)……
.....

9) Czy społeczność lokalna powinna mieć wpływ na proces kształtowania kultury w gminie?
   - ❑ tak, np. za pośrednictwem organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, radnych lub instytucji zajmujących się animacją kulturalną
   - ❑ nie, bo to zadanie dla ekspertów;
   - ❑ powinno brać się pod uwagę zarówno uwagi ekspertów jak i opinię publiczną
   - ❑ jest mi to obojętne;
   - ❑ inne

(Proszę wpisać preferowane rozwiązanie)……
.....

Serdecznie dziękujemy za wypełnienie ankiety
Zarząd LGD „Warmiński Zakątek"

Wyniki analizy potencjału Lokalnych Grup Działania w województwie warmińsko-mazurskim (odrębny dokument dołączony do badania ewaluacyjnego)